

**WIA WU-ZOMO-LA
 MAAK
 SI IJMUNSA**

*Jooj Wia lii-foori-la bul Wia wiaa pipi niaa
 Mat. 3.1-12; Luuk 3.1-18; Jooj 1.19-28*

¹ Wia wu-zoojoo di-suomuj ne nla. Wiaa deenba naa Wia Bie Yesu Kirisito wu-zoojoo wiaa ne.

² Nii-la sii bul wiaa, Wia Diij-zooj-la doluj le ba sii yire Azaaya fa nmunsa ari Wia si, “Bee na, mi jaŋ tiŋ mi tiŋdaara duu laa ŋ sipaan mu a wase woŋbiin bilij le di ŋ ko.”

³ U bira si, “Nuu ne chiŋ giri-bine tuooj a heele bul, ‘Ma ko a wase woŋbiin bil di ma Tiina ko a tuto. Ma naa nii, duu ne ko, u di-veniŋ jaŋ piŋ woruj.’ ”

⁴ Nii ne baala deen sii. Baa yiru Jooj, Wia lii-fooro. U sii ku lii giri-bine tuooj a heele bul, “Ma birime a lii ma haacheba le, ka di mi foma Wii-chuole liij. Di ma ne naa nii, Wia jaŋ joŋ ma haacheba a chema.” ⁵ U si bul nii, Judiya tiŋnaa ari Jerusalem tiŋnaa kala lii a mu u teen a dage ba haacheba aŋ tuu Joodaŋ fuo-la u foba Wii-chuole liij. ⁶ Buŋtaŋna puna genniŋ ne Jooj fa laale a keŋ tenbiin voo u tiŋa. Nyangirikeba ari tuuj ne fa naa u kudiilee. ⁷ U yie bul Wia wiaa pipi niaa a bul, “Nuu doŋ jaŋ to mi hariŋ ko. U ne jaŋ kiimi. Mi paala bi

maga di mi kpagu a keŋ u neŋteŋŋe ɣmesin ma kaa puri. ⁸ Liiŋ duŋduŋa ne mi-na kaa fufoma, ama u-na jaŋ joŋ Wia Diŋ-zoŋ-la hema le.”

Jooŋ fo Yesu Wii-chuoŋe liiŋ

Mat. 3.13-4.11; Luuk 3.21-22; 4.1-13

⁹ Bua-la le Yesu sii a lii taŋ-la ba sii yire Nazaret a he Galilii tiŋteŋ le a ko lee-la Jooŋ fa si he. U ku juu fuo-la. Jooŋ fou Wii-chuoŋe liiŋ. ¹⁰ U miira lii fuo-la tuoŋ ku lii a wula beŋ, di wia nyuŋ guu kpaa balia. Ŋii ne ka Wia Diŋ-zoŋ-la ku tuu heu le a nage kokomo. ¹¹ Ka u nii nuu yiikoro duu lii wia nyuŋ a bula pu a bul, “Mi Bii-chooluŋ ne ŋla. Mi tuoŋ tore ŋ nyuŋ.”

Sitaani ku magise Yesu

¹² U bi diene ka Wia Diŋ-zoŋ-la kenu juu girin. ¹³ U he dime ŋii halii tapulaa mahin balia, ba di girin tuoŋ kiaa duŋduŋa. Sitaani yie ko a magisu. Yesu bi seye. Ŋii ne Wia tiŋdaaraa ku tuu tima pu.

Yesu yire cheŋfili-kpuuraa banese

Mat. 4.12-22; Luuk 4.14-15; 5.1-11

¹⁴ U bi diene, ka ba keŋ Jooŋ to dia. Ŋii ne Yesu sii a mu Galilii tiŋteŋ a bubul Wia wu-zomɔ-la aa pi niaa ¹⁵ a bul, “Bua-la yie ne. Wia kuorin-la ko ne. Má birima lii ma haacheba le a laa Wia wu-zomɔ-la dii.”

¹⁶ Ŋii ne u yi Galilii muga a mu to muga-la niin a na Saamɔŋ ari u ŋaana Anɔduru. Ba ŋaa cheŋfili-kpuuraa ne. Uu mu, di ba keŋ ba joŋba a kaa kikesɛ cheŋfilee. ¹⁷ U yireba a bul, “Má sii to mi hariŋ. Mi jaŋ ŋaa di ma kese niaa pe ma titia le ari ma sii kese cheŋfilee ŋii.” ¹⁸ Ba

sii a joŋ ba joŋba ta aŋ guu to u hariŋ. ¹⁹ U joŋ nii baa mu, di baalaa balia ne nii. Baa yire Jeems ari Joŋ. Ba fa ŋaa Zebidii biiriŋ ne. Ba hoŋ ba liiŋ daboro le a tuto ba joŋba buasuŋ. ²⁰ U si naba, u yireba. Ba leŋ ba nyimma ari nialiŋ kala ba fa si ŋaa ba tima pipiba aŋ lii liiŋ daboro-la tuoŋ aŋ mu to u hariŋ.

*Yesu vaare baal kubala fa si keŋ jiŋ-bomuŋ
Luuk 4.31-37*

²¹ Ba joŋ nii aa mu a ku yi Kapenam. Nii ne che-wiesii-la cheeŋ, Yesu sii a mu juu Wii-chuoŋe dia a didage niaa. ²² U sii dageba nii, u ŋaaba wu-kpuŋkpere. U bi baa daga ari Wia teniŋ kerichiba si yie didageba nii. U bul wiaa ari u ne keŋ wii-la doluŋ.

²³ Nii ne di baal ne nii. Jiŋ-bomuŋ kenu. U ku juu aa chiire, ²⁴ “Yesu, ŋ si lii Nazaret, bee ne ŋ chiche ŋ ŋaala? N ko di ŋ kpula nee? Mi jimiŋ ne, ŋ ne ŋaa Wia Tuo-pul Tiina.” ²⁵ Yesu si nii wialiŋ baal-la si bula, u kpia jiŋ-boŋ-la le a bul, “Keŋ goŋ aŋ ku lii baal-la le.” ²⁶ Jiŋ-boŋ-la keŋ baal-la teriki aŋ faasa chiire kiŋkeŋ a lii baal-la le. ²⁷ Nialiŋ kala miira hiriki a pipiese doŋo, “Bee ne ŋlaa? Wu-falii ne uu dage. U paala keŋ doluŋ a wuo jiŋ-boŋŋo a bul wiaa piba, ba tuto u niŋ.”

²⁸ A lii nii le ne, u yiriŋ guu teeli Galilii tiŋteenŋ kala.

*Yesu vaare niaa yuge
Mat. 8.14-17; Luuk 4.38-41*

²⁹ Nii ne Yesu guu sii a lii Wii-chuoŋe dia-la le, ba di Jeems ari Joŋ, a mu juu Saamoŋ ari

Aṅduru dia. ³⁰ Ba mua di Saamɔŋ hiili-haala pina wiwiile. U yaraa kala liŋ. Yesu si kɔ ŋii, ba bula pu. ³¹ Ŋii nɛ u ku juu a keŋ haal-la nisiŋ lɛ a kaa chuulɛ. U yaraa fa si lima ŋii, u fiɛlɛ. U sii ŋaa kudiilee piba ba dii.

³² U didaaniŋ si yie, ba keŋ nialiŋ kala sɔi wiilu ari jiŋsiŋ si keŋ nialiŋ kala a kaa kɔ Yesu teenj. ³³ Taŋ tinŋaa kala gire kɔ a hilimi Saamɔŋ dia boiŋniŋ. ³⁴ Yesu vaare nialiŋ yuge sɔi wiilu a kiri jiŋ-bɔmɔ-la ma a yuge a ta niaa lɛ. Jiŋsi-la jiŋ Yesu. Ŋii nɛ tii u biba wonbiŋ pa di ba bul wiaa.

Yesu bul wiaa Galilii tinteenj lɛ

Luuk 4.42-44

³⁵ Siipuuraa Yesu sii lii dia-la lɛ a mu lee-la niaa si tuo a chuchuɔlɛ Wia. ³⁶ Ka Saamɔŋ ari u naŋdɔŋsuŋ ma sii kɔ a chicheu. ³⁷ Ba si nau, ba bula pu ari nuu-kala nɛ kɔ a chicheu. ³⁸ Ŋii nɛ Yesu bula piba a bul, “Má leŋ la mu tasiŋ dɔŋsuŋ di mi bul Wia wiaa dime maa. Ŋii wiaa nɛ mi kɔ.”

³⁹ U saa sii a mu duure Galilii tinteenj kala a juu Wii-chuɔlɛ diisiŋ aa bul Wia wiaa aŋ pɛ kiri jiŋsiŋ ma niaa lɛ a ta.

Yesu vaare gbege

Mat. 8.1-4; Luuk 5.12-16

⁴⁰ Ŋii nɛ gbege kubala ma sii kɔ Yesu teenj a tuu kpirimi a sulu a bul, “Di ŋ nɛ cho, ŋ jaŋ wuo ŋaa di mi duori.” ⁴¹ Nisusuŋ keŋ Yesu. U liise u nisiŋ a digu aŋ bul, “Mi cho nɛ, duori.” ⁴² Ŋii nɛ yawiil-la guu leŋ baal-la. U duori. ⁴³ Ŋii nɛ Yesu bula pu ari siifesiŋ a bul, ⁴⁴ “Viiri aŋ

sí wii bula pi nuu-kala. Ama keŋ η titia kaa mu dage nii-la si kpu pusun pi pipi Wia duu kpu pusun pi Wia a piise η disinniŋ ta ari Moosis fa si dagema ηii. Di η ne ηaa ηii, niaa jaŋ na ari η bira bi disinniŋ keŋe.”

⁴⁵ Ama baal-la keŋ wii-la kaa lii a bula gaare leriŋ kala. Ŋii ne Yesu bira bi wuo chaasa juu taŋ kala tuon, ama u yie hon giriŋ tuon ne, ka niaa lii lee-na kala a kuko u teenŋ.

2

Yesu vaare gberike

Mat. 9.1-8; Luuk 5.17-26

¹ Tapulaa banmene, Yesu miira mu Kapenam. Niaa nii duu miira ko a he dia le. ² Ŋii ne ba yuge a gire ko a to lee-la kala a to boininiŋ maa. Ka u bul Wia wiaa pipiba. ³ Ŋii ne di niaa donsun ne ηii. Ba banese jon gberiku kubala kaa ko. U piŋ u bosole. ⁴ Niaa si to leriŋ kala ηii, ba bi jin lee-la ba si jaŋ to a juu. Ŋii ne ba jil lusun nyun a ta luri a jon bosole ari gberiku-la kala a to bua-la ta u tuu Yesu sipaan. ⁵ Ŋii ne Yesu jin ari ba ηaau yarida ne worun a bul gberiku-la le a bul, “Mi bii, mi jon η haacheba a cheŋ ne.”

⁶ Di Wia teniŋ kerichiba donsun ma hon dime a keŋ ba tuosaa pipiese ba titia, ⁷ “Be ne tii baala deen bubul ηii? Uu tuuse Wia jonhon ηla. Kubee ne jaŋ wuo jon haacheba che nuu, di Wia dunduŋa dee?” ⁸ Yesu wuo jin ba tuobiinaa a pipieseba, “Be ne tii ma bibiine wiaa deenba?” ⁹ Mi si jaŋ bul gberiku-la le di mi jon u haacheba cheu ne, koo mi si jaŋ bul duu

sii chuoli u bɔsɔ a viiri, ba tuɔŋ kubɛɛ nɛ ɲaa mɔli? ¹⁰ Mi jaŋ dagema ari mi-na, Nuhuobiine Bie, keŋ doluŋ dunia ɛ di mi joŋ haacheba che niaa.” ¹¹ Ɔii nɛ u bula pi gberiku-la a bul, “Sii a joŋ ɲ bɔsɔ a mu dia.” ¹² Baal-la guu sii a joŋ u bɔsɔ a venɛ lii ba sipaŋ. Ba kala hiriki a denne Wia yiriŋ a bul, “La ha bi wiin deen doŋo naa.”

Yesu yirɛ Liivai

Mat. 9.9-13; Luuk 5.27-32

¹³ Ɔii nɛ Yesu sii dime a miira tuu muga niin. Niaa yuge a ku hilimi, u didageba. ¹⁴ U si kiele mu sipaŋ, u na baal kubala baa yirɛ Liivai. U nyimma yiriŋ nɛ Alifiyas. U fa ɲaa laŋpoo lilaaru nɛ a hoŋ u tiŋtiŋɲaa dia ɛ. Ɔii nɛ u yiru a bula pu duu sii a tuto u hariŋ. U sii to.

¹⁵ Ɔii nɛ Yesu mu juu Liivai dia, ba di u haritooroo kala, a hoŋo didii kiaa. Laŋpoo laara-la doŋsuŋ ari haache diiree ma ko, ba kala didii kialin. Ba fa yuga woruŋ a tuto Yesu hariŋ. ¹⁶ Wia tenin kerichiba ari Farisii tiŋɲaa naba a ku piɛɛ Yesu haritooroo a bul, “Bɛɛ nɛ tii Yesu ari haache diiree ari laŋpoo laaraa, ba kala hoŋo didii kiaa?” ¹⁷ Yesu si nii wii-la ba sii bul, u bula piba a bul, “Nialin si keŋ yarifelaa, ba bi daaluŋ ɲɲaaru ka che, see nialin sii wiilu. Mi ko di mi yirɛ haache diiree nɛ di ba leŋ ba haacheba. Nialin si keŋ tuɔ-pula mi sipaŋ dee mi ko di mi yirɛ.”

Ba bul ɲi-vɔbuŋ wiaa

Mat. 9.14-17; Luuk 5.33-39

¹⁸ Cheɛ doŋ Joŋ, Wia lii-foori-la haritooroo ari Farisii tiŋɲaa haritooroo, baa voo niin. Ɔii

ne niaa sii ku piɛɛ Yesu, “Bɛɛ ne tii Joɔŋ haritooroo ari Farisii tinŋaa haritooro-naa voo niin, aŋ ka ŋ haritooro-na bi niin voo?” ¹⁹ Ŋii ne Yesu piɛɛɛba a bul, “Di nuu mu jaa haal kaa ko, ka ba duu naŋdoŋsuŋ hoŋ, u naŋdoŋsu-la jaŋ voo niin? Ai, di baal-la ari u naŋdoŋsuŋ ne hoŋo, ba bi niin ka voo. ²⁰ Ama cheɛ doŋ ne he dime, ba jaŋ keŋ baal-la kaa mu lee, aŋ ka di u naŋdoŋsu-la voo niin.” ²¹ Ŋii ne u bira bula piba a bul, “Di ŋ ne keŋ geri-biniŋ duu luri, ŋ jaŋ joŋ geripe-falin a too? Ai, ŋ ŋaa ŋii, ku-falii-la jaŋ kuure di geri-la wasa kiɛɛ kii ŋii. ²² Di ŋ ne keŋ pupoi-kpaan, ŋ jaŋ ŋaa si-huoŋ a he duu yel? Ai, ŋ ne ŋaa ŋii, pupoi-la jaŋ yeɛɛ, di siŋ-la kala ta. Ŋ yie joŋ si-huoŋ a he pupoi-zomun le ne.”

*Ba bul che-wiesii-la wiaa
Mat. 12.1-8; Luuk 6.1-5*

²³ Che-wiesin cheɛ kubala Yesu ari u haritooroo sii a mu nyonso tuon. Baa mu ŋii, u haritooro-la kiile nyonso-la a chichan. ²⁴ Ŋii ne Farisii tinŋaa piɛsu a bul, “Ŋ bi naa? Che-wiesii-la cheɛŋ kisin ne ba chichei ŋii. Bɛɛ ne tii?” ²⁵ Ŋii ne Yesu miira piɛɛɛba a bul, “Ma ha bi wii-la Devit fa si ŋaa karimaa? Losun fa si kenu ba di u hariŋ niaa, u mu juu Wia-dia a joŋ boroboroba-la ba fa si kaa ku bil Wia sipaan a chogo dii aŋ joŋo pi u niaa maa, ba ma dii. ²⁶ U fa ŋaa kisin ne ari ni-wogo si jaŋ joŋ boroboro-la dii, see nii-la si kpu pusun pipi Wia dunɔŋa. Ka u joŋo dii ŋii. Bua-la le Abiata ne fa ŋaa nialin si kpu pusun pipi Wia kuhian.” ²⁷ Ŋii ne

Yesu bira bula piba a bul, “Wia liise che-wiesii-la pi niaa ne di ba tiuu. U bi si di che-wiesii-la ne tii niaa. ²⁸ Mi-na Nuhuobiine Bie ne saa gaa che-wiesii-la tiina nii.”

3

Yesu vaare baala u nisin si suba

Mat. 12.9-14; Luuk 6.6-11

¹ Yesu sii a miira mu juu Wii-chuoɔɛ dia, di baal kubala ne nii. U nisin suu. ² Ba si na Yesu duu jua, ba kala chaare siaa bibenu di ba na ari u jaŋ vaare baal-la che-wiesii-la cheɛŋ. Baa che di ba na wii ne a to nii le a keŋ Yesu a bul u teen duu chei ba kisin le ne. ³ Nii ne Yesu bul na-suu-la tiina le duu sii ko ba tutuobaaniŋ. U sii mu. ⁴ Nii ne Yesu piɛɛ nialiŋ a bul, “Ɛɛ ne la naabalimaba kisinniŋ bul di la niŋaa che-wiesii-la cheɛŋ? Di la pipe niaa le koo di la dudogiseba? Di la laa niaa miisiŋ koo di la kpukpuba?” U si piɛɛ nii, ba gaa fuui. ⁵ Nii ne Yesu na baaniŋ ba nyuŋ. U tuɔŋ chei a tiŋ ba digilaa si bi nii wiaa. Nii ne u bula pi na-suu-la tiina a bul, “Keŋ ŋ nisin tiene.” U kaa tiene. U nisi-la fieɛ a nage u nagiŋ.

⁶ Nii ne Farisii tiŋŋaa sii lii. Ba di Herod niaa mu vuure nii ba si jaŋ wuo gaa a keŋ Yesu a kpu.

Yesu bul wiaa a pi niaa aŋ pe vaare niaa mugi-baliŋ niŋ

⁷ Yesu ari u haritooroo sii a mu mugi-baliŋ niŋ. Niaa yuge a lii Galilii tiŋteen a tuto ba hariŋ. Doŋsuŋ ma lii Judiya tiŋteen, ⁸ doŋsuŋ

ma lii Jerusalem ari Idumiya tinteenj. Donsun ma lii Joodan fuo-la cholo. Donsun ma lii Taya ari Saadon tinteenj. Niaa deenba kala fa nii Yesu wiaa a lii ba tasiŋ a kuko u teenj. ⁹ Ŋii ne u bula pi u haritooro-la di ba mu jon liiŋ daboro a kaa ku kii liiŋ niin duu juu, di nialiŋ siu kaa yigi. ¹⁰ Yesu fa vaare niaa a yuge. Ŋii wiaa nyanyal tinŋaa kala ku keŋ u baŋŋa le aa che di ba digu. ¹¹ Di jin-bonŋon keŋ niaa donsun nialiŋ tuonj. Di ba ne na Yesu kala, ba yie ku tel u naasiŋ le ne a chichiire ari u ne ŋaa Wia Bie. ¹² U bula piba ari siifesiŋ di ba si leŋe di wiin deen teeli leriŋ kala.

Yesu tuose u haritooro fii ari balia

Mat. 10.1-4; Luuk 6.12-16

¹³ Yesu sii a mu lee-la si keŋ peelee a yire u si cho nialiŋ kala, ba mu u teenj. ¹⁴ U bira liise ba tuonj niaa fii ari balia di ba ne he u teenj. U liiseba ŋii di ba ma mu bul Wia wiaa. ¹⁵ U piba dolun maa di ba wuo kikiri jinŋin niaa le. ¹⁶ Nialiŋ fii ari balia yiraa ne ŋla: Saamonj, Yesu ne he Piita pu, ¹⁷ Zebidii bie Jeems ari Joonj. Joonj fa ŋaa Jeems ŋaana ne. Yesu keŋba kaa yire Buanaajis. Yiri-la bubuonj ne baaniŋ tinŋaa. ¹⁸ Ba ku-kaanaa ma ne ŋla: Anjuru ari Filip ari Batolomi ari Matiu ari Tomas ari Jeems Alifiyas bie, ari Tadiyas ari Saamonj Zelot ¹⁹ ari Judas Isikarot, nii-la si ku ŋaa zenbe tiina a yalle Yesu. U liise nialiŋ dere anj miira mu dia.

Yesu mage namaga a mu tige Sitaani le

Mat. 12.22-32; Luuk 11.14-23; 12.10

20 Ɔii nɛ niaa bira ku hilimi. U di u har-
 itooroo paala bi chiniŋ na di ba dii kudiilee.
 21 Ɔii nɛ u taŋ niaa nii a sii lii di ba kenu
 aŋ bul, “Uu che u nyaase nɛ.” 22 Wia teniŋ
 kerichiba doŋsuŋ ma he dime. Ba lii Jerusalem
 nɛ a ko. Ba ma bul di jiŋ-bɔŋŋoo kala kuoro
 ba sii yire Belizibul nɛ kenu. U nɛ pu doluŋ u
 kikiri jiŋsiŋ niaa le Ɔii. 23 Ɔii nɛ Yesu yireba a
 mage namagaba a pipiba a bul, “Eɛ nɛ Sitaani
 jaŋ wuo ŋaa a kiri u titia? 24 Di taŋ niaa nɛ he
 dime aŋ bi nii-bala kene, ba taŋ jaŋ tel. 25 Di
 niaa nɛ bira bi nii-bala kene, ba dia jaŋ tel. 26 Di
 Sitaani niaa saa bi nii-bala kene, ba taŋ bi jaŋ
 chiŋ. U jaŋ tele dere. 27 Nuu tuo si jaŋ juu ni-
 duoŋ dia a gaa u kiaa see duu keŋ ni-duo-la voo
 bil aŋ-na juu paa u kiaa.”

28 Ɔii nɛ Yesu bira bula pi niaa a bul, “Wutitii
 nɛ mi bulaa pima, di niaa nɛ ŋaa haacheba kala
 aŋ pe tuuse Wia joŋŋoo maa, Wia jaŋ wuo joŋba
 kala cheba. 29 Ama di nuu nɛ tuuse Wia Diŋ-
 zoŋ-la joŋŋoo, Wia bi jaŋ joŋo cheu da. U tiina
 ŋaa haache-la si maga di u suu nɛ. Wia jaŋ laa
 wii-la he u tuoŋ le.” 30 Nialiŋ doŋsuŋ fa bula
 ari jiŋ-bomuŋ nɛ keŋ Yesu. Ɔii nɛ tii u bul Ɔii.

Yesu naaŋ ari u ŋaanaa ko u teenŋ.

Mat. 12.46-50; Luuk 8.19-21

31 Muapilii Yesu naaŋ ari u ŋaanaa ko a chiŋ
 di-jaliŋ aŋ tiŋ niaa di ba yiru. 32 Di ni-dan hono
 gollu chu. Ɔii nɛ ba bula pu a bul, “Ɔ naaŋ ari
 ŋ ŋaanaa nɛ chiŋ jeŋ hariŋ aa cheŋ.”

33 Ɔii nɛ Yesu miira piaseba, “Kubeɛ nɛ ŋaa
 mi naaŋ ari mi naaŋbiiriŋ?” 34 U miira beŋ

nialiq si hono gollu chu aq bula piba a bul, “Mi naaq ari mi naaqbiirin ne nla. ³⁵ Nii-la kala sii naa wialiq Wia si cho, u ne naa mi naana ari mi dihaala ari mi naaq.”

4

Yesu mage namaga a mu tige baal-la si dyu kias le

Mat. 13.1-9; Luuk 8.4-8

¹ Iii ne Yesu miira mu hon Galilii muga-la niin a didage niaa. Niaa yuge a ku gollu chu. Ba si yuga nii ne, u sii mu juu liin daboro tuon a hon liin tuon. Ka nialiq hon muga niin. ² Iii ne u mage namagaba a dageba wiaa yuge. U namagaba-la dono ne nla: U si, ³ “Ma jegile nii mi teen. Baal kubala ne sie a ken u ku-doho kaa lii duu mise. ⁴ U sii mise nii, ku-doho-la donsun tel wonbiin tuon. Diibiisin ku tuosa dii. ⁵⁻⁶ Donsun ma tuu tel kpaginyilin nyun. Hagila bi yuga, ka ba guu nyu. Ba naapoloo bi tinteen jua. Wia pose a nmooba ba suu, a tin bee wiaa ba naapoloo bi tinteen jua. ⁷ Ku-doho-la donsun ma tuu tel sosun tuon a nyu. Sosu-la ma nyu a nyageba kpu. Ba bi wasa. ⁸ Ku-doho-la donsun ma lii tel tintee-zomun le a nyu a waa a wase worun. Donsun he biee mara ari fii fii, donsun ma mahin batori batori, donsun ma zolo zolo.” ⁹ Yesu mage namaga-la dere, nii ne u bul, “Digilaa tinnaa, ma wuoli ma digilaa a nii wiaa deeba.”

Yesu dage namaga-la bubuon
Mat. 13.10-17; Luuk 8.9-10

¹⁰ Ɔii ne nialin viiri. An ka Yesu dunɗunɗa hon. U haritooro ari nialin si kpage dime, ba ku piɛɛɛ namagaba-la bubuɔɔsa. ¹¹ Ɔii ne u bula piba a bul, “Ma niaa deenba ne Wia dage u kuorii-la bubuɔɔn pa. Ama ni-kaanaa-na kala, namagaba ne u yie kaa didageba. ¹² Ɔii ne ba yie jegili jegili an bi ba bubuɔɔsa wuo jin, a bira nyilimi nyilimi an bi kuɗ-kala ma wuo na. Di ba ne fa jin ba bubuɔɔsa, ba fa jan birima to Wia, di u jon ba haacheba cheba.”

*Yesu dage namaga-la bubuɔɔn
Mat. 13.18-22; Luuk 8.11-15*

¹³ Ɔii ne Yesu piɛɛɛba a bul, “Ma bi namaga deen bubuɔɔn jin? Eɛ ne saa ma jan naa a jin namagaba kala bubuɔɔsa?” an dage namaga-la bubuɔɔn. U si, ¹⁴ “Baal-la sii duu kiaa, u nage Wia niin wiaa ne u kaa lii di u duu nii. ¹⁵ Kialin si tel wonbinin le ne naa nialin si yie nii Wia niin wialin. Di ba nii wialin deɛ, Sitaani yie guu ko a ken wii-la a liiri ba tuɔsa le. ¹⁶ Kialin ma si tel kpaginyilin nyun ne naa nialin si yie nii Wia niin wialin a guu laa wialin dii ari tuɔɔɔɔn. ¹⁷ Ama ba bi boye kene a nage kialin naapoloo si bi tinteen jua. Ba jan sei wii-la a tou mu mage nii. Di heɛn ne juuba, koo di ba to naasin dudogiseba a tin wii-la wiaa, ba tuɔn lii wii-la le. Ba jon ta. ¹⁸⁻¹⁹ Kialin ma si tel sosun tuɔn ma ne naa nialin si yie nii Wia niin wialin, ama dunia kiaa wiaa wiwalimeba, ba cho di ba jigi aa che kuɗ-kala. A tin kiaa deenba wiaa ba bi sei di ba to wialin. Wialin bi doho kene ba teen. ²⁰ Kialin ma si tel tintee-zomun le ma ne naa

nialiq si yie nii Wia niij wialiq. Ba nii wialiq a laa he ba tuosaa le a ken doho, dongsun mara ari fii fii, dongsun mahiq batori batori, dongsun zolo zolo.”

Yesu mage namaga a mu tige chaanij le

Luuk 8.16-18

²¹ Ijii ne Yesu bira bul, “Ij nii che pulumun a chol chaanij ku juu dia, ij jan ken gbaa a chu too? Koo ij jan jojo kii godo bubuon? Ai, ij jan jojo kii kua nyun duu chaane. ²² Wu-faali tuo, see duu ku lii di-jalij. Wii-kala si he birimin tuon ma jan ku lii pulumun. ²³ Digilaa tinjaa, ma wuoli ma digilaa a nii.” ²⁴ U bira bula piba a bul, “Ma fiele ma siala worun ari wialij ma sii nii. Ijii titia ma si to ma dongsun tinjaa le, ijii titia ne Wia ma jan jojo toma le. ²⁵ Nii-la kala sii to Wia niij wiaa, Wia jan faasa peu le duu to worun. Nii-la ma si bi Wia niij wiaa ka to, Wia bi jan peu le. U si peu le mua-la maa, u jan laa u kua.”

Yesu mage namaga a tige kiasa duunun le

²⁶ U bira bula piba a bul, “Wia kuorii-la nage ari nia si sie a mu di u duu kiasa бага le ne. ²⁷ Tan biri u miira mu pin. Tan pul u bira sii. Tapulaa banmene u sie di kialij nyua a waa, ka u bi jin ba si naa ijii a nyu. ²⁸ Ba yie nyu ba titia le a waa a he nyun a bii ba titia le. ²⁹ Ba bia, u naa ba jon sia a kaa mu kun.”

Yesu mage namaga a mu tige ku-doho kubala ba sii yire Masitad le

Mat. 13.31-32, 34; Luuk 13.18-19

³⁰ Ɔii ne Yesu bira piɛɛba a bul, “Bɛɛ ne la jaŋ joŋ Wia kuorii-la a magise? Wu-bɛɛ ne la jaŋ kaa dage u bubuɔŋ? ³¹ U nage ku-doho kubala ba sii yire masitad ne, ba yie joŋ a duu. Baa duu, di u bi wii maga. U ne muuro kii ku-doho-na kala si he dime. ³² Ba ne duu dɛɛ, u nyu. U yie sii waa a ŋaa tia a kii бага ku-duuloo kala kala. U naakelee yuge. Diibiisin yie ku sageu le a saa ba dellin dime.”

³³ Yesu mage namagaba a yuge a didage niaa. U yie didageba a mage ŋii ba si jaŋ wuo laa a he ba nyuŋ le ne. ³⁴ U yie bi sei duu bul wii-kala polli see u mage namaga. Ama ba di u haritooro dunduŋa ne hɔɔ, u yie dage namagaba-la bubuɔŋ a piba ne.

Yesu ŋaa lii-peliŋ kɛɛ

Mat. 8.23-27; Luuk 8.22-25

³⁵ Chɛɛ-la titia didaanin u bula pi u haritooro-la a bul, “Má leŋ di la chol muga cholo.” ³⁶ Ba ta ni-daŋ-la kala ba viiri, aŋ ku juu liin daboro-la u fa si hɔɔ a kenu baa mu. Liin daborusun dɔŋsun ma ne he dime a mumu. ³⁷ Ɔii ne di pel-duo kubala suomo ŋiŋaa a ku ŋmoo liin he liin daboro-la le u chiche duu su. ³⁸ Ama Yesu fa piŋ doŋ ne daboro-la hariŋ a yelli nyu-yelle. Ba ku chisu a bula pu a bul, “La kuhian, ŋ bi jin di laa che la suu neɛ?” ³⁹ Ɔii ne u sii doŋ le a kpia pel-la le a bula pi muga-la maa duu fiela piŋ. Pel-la kɛɛ, ka lerin kala ŋaa fiii. ⁴⁰ Ɔii ne Yesu piɛɛ u haritooro-la a bul, “Bɛɛ ne tii fawulluŋ kɛŋma? Ma ha bi yarida ŋaa?” ⁴¹ Ɔii ne fawulluŋ kɛŋba woruŋ,

ba pipiɛɛɛ dɔŋɔ, “Kubɛɛ nɛ saa paala ŋaa nia deɛŋ? Peliŋ ari mugisuŋ kala tuto u niŋ.”

5

*Yesu vaare baal-la jiŋ-bɔmuŋ si kɛnɛ
Mat. 8.28-34; Luuk 8.26-39*

¹ Ŋii nɛ ba sii chol muga cholo a ku yi Gerasa tiŋŋaa tiŋteeŋ a lii liiŋ daboro lɛ. ² Ba lia di ba chiŋ, di baal nɛ ŋii, jiŋ-bɔmuŋ kɛnu. ³ U lii vaamaa tuɔŋ a kɔ. ⁴ Ba fa yie kɛŋ chɔrumɔɔ vɔbu a lol. Ba vɔbu u kaa kɛɛ. Ba yie kɛnu hɛ kuruŋ maa, u ta kuru-la yɛɛ aŋ sii mu hoŋ vaamaa tuɔŋ. Nuu-kala bi doluŋ kɛnɛ duu wuo kɛnu. ⁵ Wiihɛyɛ ari titiŋŋi kala u yie hɛ vaamaa tuɔŋ ari peelee nyuŋ a yie sii a duduurɛ. U duurɛ vaama-la tuɔŋ a chichiire a kɛŋ tabiaa pipaase u titia. ⁶ U si na Yesu duu hɛ di-bolii, u fá mu a chemu a kpirimi a chuolu. ⁷⁻⁸ Ŋii nɛ Yesu bula pi jiŋ-bɔŋ-la duu lii baal-la lɛ. Baal-la chiire a bul, “Yesu, Wii-baliŋ Bie, bɛɛ nɛ ŋ chɛ di ŋ ŋaami lɛ? Mi joŋ Wia chuŋuŋ di ŋ sími dɔgisu!” ⁹ Ŋii nɛ Yesu piesu a bul, “Ŋ yiriŋ nɛ bɛɛ?” U si, “Mi yiriŋ nɛ ku-kɛnɛ, bɛɛ wiaa la yuga nɛ.” ¹⁰ Ŋii nɛ u sulu kiŋkɛŋ a bul duu sí leŋɛ di jiŋsi-la lii tiŋtee-la lɛ. ¹¹ Di toonuŋ ma hɛ lee-la a yuge a didii kiaa peel-la nyuŋ. ¹² Jiŋsi-la sul Yesu duu leŋ di ba mu juu toonu-la. ¹³ U sei. Ŋii nɛ ba lii baal-la lɛ a mu juu toonu-la. Toonu-la kala sii a fá lii peel-la nyuŋ tuu. Ba tuu tel muga tuɔŋ a nyua liiŋ a suu. Toonu-la fa yi bui balia.

14 Ɔii nɛ too-daara-la fá mu a kɛɲ doworo mu bula pi bagi-daaraa ari taɲ-la niaa kala. Ba sii ku lii Yesu teenɲ. 15 Baa kɔ, di baal-la jɲ-bɔmuɲ fa si kɛnɛ, duu hɔnɔ a laalɛ ɣerɲ a kɛɲ yarifiɛlaa. Ba si na ɲii, fawulluɲ kɛɲba. 16 Nialɲ fa si hɛ dime a na wii-la si ɲaa baal-la ari toonu-la lɛ, ba bul wii-la pi nialɲ. 17 Ba si nii ɲii, ba ku sul Yesu a bul duu lii ba tiɲteenɲ lɛ. 18 Ɔii nɛ Yesu mu duu juu liiɲ daboro. Baal-la jɲsiɲ fa si kɛnɛ sulu a bul duu leɲ duu kɔ di ba mu. 19 Yesu bi sɛyɛ aɲ bula pu duu miira mu dia a bula pi u dia niaa wii-la kala la Tiina Wia si ɲaa u lɛ, ari u si fáu nennige ɲii. 20 Baal-la miira mu Dekapɔlis tiɲteenɲ a bul wii-la kala Yesu si ɲaa u lɛ. Niaa nii, u ɲaaba wu-kpuɲkpere.

Yesu chise Jaaris tolo suuɲ lɛ aɲ pɛ vaare haal kubala

Mat. 9.18-26; Luuk 8.40-56

21 Ɔii nɛ Yesu miira mu juu liiɲ daboro a chol muga cholo a mu hɔɲ muga niɲ. Niaa gire ku chu.

22 Ɔii nɛ baal kubala hɛ dime. Baa yire Jaaris. U fa ɲaa Wii-chuolɛ dia kuhiaɲ nɛ. Ɔii nɛ u na Yesu a tuu tel u naasiɲ lɛ 23 a sulu a bul, “Mi tolo níi wiilu a pina kikiiki duu suu. Mii che di ɲ kɔ a joɲ ɲ nisiɲ daɲu lɛ, duu duori nɛ.”

24 Yesu sii to u hariɲ, ba mumu. Niaa ma sii tuto u hariɲ a gollu chu. 25 Baa mu di haal nɛ ɲii. Nyanyalii kubala nɛ kɛnu. U fa kɛɲ tiɲa nɛ deɲ deɲ jisiɲ fii ari balia. 26 U fa gollo ɲaa daalusuɲ kiɲkɛɲ a na hɛɛɲ woruɲ a paala chei u moribiee kala pei. Ka u nyanyalii-la wasa juu-u lɛ. 27-28 U si nii Yesu wiaa nɛ, u ku to niaa

tuon̄ a biina u tuon̄ le, “Di mi digi u gerin̄ maa, mi jaŋ duori.” Ŋii ne u piege nialin̄ a mu chin̄ Yesu hariŋ a keŋ nisin̄ a digi u gerin̄ le. ²⁹ U si digi u gerin̄ le ŋii, u tiŋa-la guu dere. Ŋii ne u titia jin̄ ari u tiŋa-la dere ne. ³⁰ Ka Yesu ma jin̄ u tuon̄ le ari dol kubala ne liiu le. U birime nialin̄ teen̄ a piēseba a bul, “Kubēē ne digi mi gerin̄ le ŋii?” ³¹ Ŋii ne u haritooro bul, “Ŋ bi na niaa si yuga ŋii a golluŋ chuu? Ka ŋ pipiēē di kubēē ne digi ŋ gerin̄ le.” ³²⁻³³ Aŋ ka Yesu ha biben̄ duu na nii-la si digu. Ama haal-la jin̄ wii-la si ŋaa u le ne. Ŋii ne u kō a chichel a tuu tel Yesu naasiŋ le a bul wii-la kala pu. ³⁴ Ŋii ne Yesu miira bula pu a bul, “Mi tolo, ŋ yarida ne ŋaa ŋ duori. Mu ari yarifiēlaa. Nyanyalii-la bira bi jaŋ kenin̄.”

³⁵ Yesu haa bul wiaa ŋii haal-la teen̄ di tin̄daaraa lii kuhian̄ Jaaris dia kō a bula pi Jaaris a bul, “Ŋ tolo-la suba ne, bira sí la kuhian̄-la walimu.” ³⁶ Yesu nii ba si bul ŋii a bula pi Wii-chuolē dia kuhian̄ Jaaris a bul, “Sí leŋe di ŋ boye joŋ. Ŋaa mi yarida.” ³⁷ Ŋii ne Yesu sii a bi leŋe nuu-kala to u hariŋ see Piita ari Jeems ari u ŋaana Joon̄. Ba duŋduŋa ne to u hariŋ. ³⁸ Ŋii ne ba ku yi Wii-chuolē dia kuhian̄-la dia. Baa kō di baa ŋaa goŋ aa ŋmoo niin̄ bage bage a yiyel. ³⁹ U mu juu a piēseba, “Bēē ne tii maa ŋaa goŋ deen̄ kala? Bile bi suba. U pin̄ doŋ ne.” ⁴⁰ Ba kala miira china mumōmu. Ŋii ne u kiriba ta ba lii, aŋ ka u keŋ bile nyimma ari u naaŋ ari u hariŋ niaa ba juu dia-la bile si pina. ⁴¹ Ba si juu dia-la ŋii, Yesu mu keŋ bile nisin̄ le aŋ bul, “Talita kumi.” U bubuon̄

nε: Haŋtolibie, mi si di η sii! ⁴² Bile guu sii aa veη. Bile fa ηaa jisij̄ fii ari balia nε. U ηaa wu-kpuŋkpere ba λε. ⁴³ ηii nε Yesu bul ari siifiesij̄ di ba sí leje di nuu-kala nii wii-la, aη bul di ba ηaa kudiilee pi bile duu dii.

6

Nazaret niaa via Yesu

Mat. 13.53-58; Luuk 4.16-30

¹ ηii nε u lii dime a mu u tiŋteeη. U haritooroo ma to mu. ² Che-wiesii-la cheeη u mu juu Wii-chuoλε dia a didage niaa. Ba si nii, ba jesij̄ kala hiriki a bul, “εε nε u ηaa a jij̄ wiaa deeηba? Kubeε nε pu wu-jimij̄ deeη? εε nε u wuo ηij̄aa wu-duoruη deeηba?” ³ La jimū, kapiŋta dee ηii? Mεeri nε u naaη. Jeems ari Joozis ari Judas ari Saamōη, ba ηaa u ηaanaa nε. U dihaalaa ma nε he daha ηla.” ηii nε ba na baaniη u nyuη. ⁴ Yesu bula piba a bul, “Nii-la síi bul wiaa, Wia Diη-zōη-la doluη λε, u yie mu lee-kala, ba zizilu nε, aη ka u jaη-niaa ari u dia-niaa siij̄ buu ka su.” ⁵ A tiη ba sí bi yarida keνε wiaa, u bi wu-duo kala wuo ηaa lee-la, u ta joη u nisij̄ nε daη nyanyal tiηηaa baηmene λε nε ba duori.

Yesu tiη u haritooroo fii ari balia

Mat. 10.5-15; Luuk 9.1-6

⁶ U kperi Yesu ari ba si buu yarida ηaa. ηii nε u sii a mu golle tasiη a didage niaa. ⁷ U yire u haritooroo fii ari balia a hilimi a tiηba balia balia a piba doluη di ba wuo jij̄-bōηηōō. ηii nε u bula piba a bul, ⁸ “Ma sí kuη-kala kaa

pe veŋ woŋbii-la, see ma daantigisiŋ duŋduŋa. Ma sí kudiilee kaa mu. Ma bira sí sulli-gbaŋa ma koru. Ma sí moribiee ma joŋo he ma gerifesiŋ le. Ma sí genniŋ tuŋ bulia ma laalu. ⁹ Ama má paa ma neŋteŋeŋee he a laale geribala-bala aa veŋ.” ¹⁰ U bira bula piba a bul, “Di ma ne mua a juu taŋ kala, má juu dia-la niaa si cho ma wiaa a he dii-bala le halii di bua-la le ma si jaŋ lii taŋ-la le yi. ¹¹ Di ma mu taŋ kala, di ba pɔ di ma sí juu a bi ma wialiŋ jegile nii, má kiele mu. Di ma lia, má kpesi ma naasiŋ hagila ta. Ba jaŋ jiŋ ari ba ŋaa wii ne a cheima.” ¹² U tiŋba ŋii, ba lii a mu bul niaa le di ba birime a lii ba haacheba le. ¹³ Ba kiri jiŋsiŋ ma a yuge niaa le, ba lii. Ba joŋ nuuŋ mua ma a bisa he nyanyal tiŋŋaa le ba duori.

Jooŋ Wia lii-foori-la suba
Mat. 14.1-12; Luuk 9.7-9

¹⁴ Ŋii ne Yesu yiriŋ teeli lee-na kala. Kuoro Herod ma nii u wiaa. Niaa doŋsuŋ si, “U ne ŋaa Jooŋ, Wia lii-foori-la. Wia chisu suuŋ le ne. Ŋii ne tii u keŋ doluŋ a ŋiŋaa wu-magilaa deeŋba.”

¹⁵ Ka doŋsuŋ ma si u nage Ilaaja ne. Doŋsuŋ ma si, “U ŋaa nii-la síi bul wiaa, Wia Diŋ-zoŋ-la doluŋ le ne ari faafaa nialiŋ síi bul wiaa, Wia Diŋ-zoŋ-la doluŋ le ŋii.”

¹⁶ Kuoro Herod si nii u wiaa u bul, “Jooŋ ne ŋii. U ne nii-la mi si ŋaa ba keri u nyuŋ. U ne sii suuŋ le ŋii.” Wii-la si tii u ŋaa ba keri u nyuŋ ne ŋla: ¹⁷ Herod fa sie a mu jaa haal kubala. U yiriŋ ne Herodias. U fa ŋaa u ŋaana Filip haala ne. U laa jaa. ¹⁸ Ŋii ne Jooŋ fa bula pi Herod,

“Ŋ si keŋ ŋ ŋaana haala laa jaa ŋii, u bi wonɓiɓiɓi ŋaa.” ¹⁹ U si bul ŋii, Herodias na baaniɓi u nyuɓi a chiche di ba kpu Jooŋ. ²⁰ Ŋii ne Herod ŋaa ba kenu to dia. Ama u na Jooŋ duu ŋaa tuɔ-pul tiina a ŋiŋaa wialiɓi sii to wonɓiɓiɓi. Ŋii ne tii u fifáu a bibenu woruɓi a bi che di ba kpuu. Wialiɓi kala Jooŋ si bula kperu ne, ari ŋii kala u ha cho duu jegile nii wialiɓi u sii bul. ²¹ Kuoro Herod che-lulluɓi tapuluɓi ne bira yie. Ŋii ne u sii a ŋaa kudiilee yuge a keŋ u kuori-biisiɓi ari u laali-yuoro-hiasɓi ari Galilii kuhiasɓi kala, ba kala ko a hono didii kiaa. ²² Ba hono di Herodias tolo ne ŋii. U ku juu gugua. Herod ari nialiɓi kala bibenɓi a chou. Ŋii ne Herod bula pu di ku-la-na kala u sii che, u jaɓ pu. ²³ U paala ŋmiese a bul, “Ŋ sii che ku-la-na kala, mi jaɓ piɓi. Ŋ nii che mi tiɓteɓi seɓɓeɓi doɓo a yi lebi maa, mi jaɓ poi a piɓi.” ²⁴ Haɓtolibie-la sii lii a piiese u naaɓi, “Mi bul mii che bee kuɓi?” Ŋii ne Herodias si, “Bula pu a bul ŋŋ che Jooŋ Wia lii-foori-la nyuɓi ne.”

²⁵ Tolo-la miire lima lima a mu kuoru-la teenɓi a bula pu a bul, “Mii che di ŋ kerɓi Jooŋ Wia lii-foori-la nyuɓi a he pirata le a kaa ku pimi.” ²⁶ Kuoro si nii wii-la, u tuɔɓi kala chei. Ama u si ŋmiesa ŋii, niaa kala nii. U bira bi u niɓi wuo birime. ²⁷⁻²⁸ Ŋii ne di laali-yuoroo china a po ba kuoro. U yire ba doɓo duu mu kerɓi Jooŋ nyuɓi kaa ko. Laali-yuori-la sii a mu lee-la ba si kenu mu to a kerɓi u nyuɓi a he pirata le a kaa ko pi tolo-la. U laa a kaa mu pi u naaɓi. ²⁹ Jooŋ haritooro-la si nii wii-la, ba sii ko a laa u ku-suunɓi a kaa mu hugi.

Yesu pi niaa bui banɔŋ kudiilee

Mat. 14.13-21; Luuk 9.10-17; Jɔɔŋ 6.1-14

³⁰ Yesu nanɔzɔɔba saa sii a miira kɔ Yesu teen a bula pu wialin kala ba si ɔaa ari wialin kala ba si daga. ³¹ Niaa dɔŋsun yie lilii, ka dɔŋsun ku jujuu. Yesu ari u haritooro paala bi chiniŋ na di ba dii kiaa. Ɔii ne u bula piba a bul, “Má leŋ di la mu lee-la niaa si tuo di ma wiesi mua.” ³² Ba sii a juu liin daboro a mumu niaa si tuo lee-la. ³³ Niaa yuge a naba a wuo jin di ba ne. Ɔii ne niaa lii tasiŋ yuge a fá mu lee-la Yesu fa sii mu a laa sipaan yi dime. ³⁴ Ba ma kɔ a lii liin daboro le. Yesu si mu lii liin daboro-la le, u na ni-dan di ba hɔnɔ gberu. Nennige kala kenu. Nialin nage piesee si bi pie-daara kene ne. U sii a dageba wiaa yuge.

³⁵⁻³⁶ Didaanin ku yi, u haritooro kɔ u teen a bula pu a bul, “Lerin deen ɔaa girin ne. Ka wia fiela ɔla. Ta nialin di ba mu tasiŋ ari bagisin si kpage daha a mu yɔɔ kudiilee a dii.” ³⁷ Di u si, “Má mu che kudiilee piba ba dii.” Ba piesu a bul, “Ɔŋ che di la ken siidi bui balia a kaa mu yɔɔ kudiilee a kaa kɔ piba di ba dii?” ³⁸ U pieseba a bul, “Boroboro banme ne he dime? Má mu na.” Ba mu an miira ku bul, “Banɔŋ ne ari chefilee balia.” ³⁹ Ɔii ne u bul di nialin kala tuu gulimo hon hon ya-fielin nyun. ⁴⁰ Dɔŋsun hon zɔɔ zɔɔ, dɔŋsun ma mahin balia ari fii fii. ⁴¹ Ɔii ne u jon boroboro-la banɔŋ ari chefilee balia-la a wula beŋ wia nyun an lolle Wia an kaa choge a pi u haritooro. Ba laa a kaa mu kpa nialin. U saa jon chefilee balia-la maa a kaa choge ɔii,

ba kala dii. ⁴²⁻⁴³ Nuu-kala dii a vɔɔɛ. Ka ba mu paa ku-kaanaa, boroboroba ari cheŋfilie-la si ka, a paa sɔ siŋsiŋ fii ari balia. ⁴⁴ Nialin si dii kialin, ba tuɔŋ baalaa fa ŋaa bui banɔŋ nɛ.

Yesu vɛŋ liiŋ nyuŋ

Mat. 14.22-33; Jɔɔŋ 6.15-21

⁴⁵ Ŋii nɛ u leŋ u haritooroo mu juu daboro a laa sipaan duoro chol muga cholo a mu Betisaada. Ka u ta ni-dan-la ba viiri. ⁴⁶ U haritooroo mua, u mu jil peel kubala nyuŋ duu chuɔɛ Wia dimɛ. ⁴⁷ Wia tuu juu di liiŋ daboro-la hɛ liiŋ tutuɔbaaniŋ. An ka u dunɔŋa ha hɛ muga niŋ. ⁴⁸ Ŋii nɛ Yesu bee na di pelin ka lu a pɔ di liiŋ daboro-la sɪ mu. Ba duori duori liiŋ daboro-la lol. Siipuura a u sii a vɛŋ liiŋ nyuŋ a mumu a ku kpageba a chichɛ duu kieliba. ⁴⁹ Ba nau duu vɛŋ liiŋ nyuŋ. Ba si nau, ba biina di ni-dima nɛ. Fawulluŋ keŋba, ba ŋmoo niŋ. ⁵⁰ Ŋii nɛ u guu bula piba a bul, “Má nyire ma boyɛ. Mi-na nɛ. Ma sɪ leŋe di fawulluŋ keŋma.” ⁵¹ U saa ku juu ba teeŋ liiŋ daboro-la lɛ. Pel-la kɛɛ. U ŋaaba wu-kpuŋkpere. ⁵² Ba fa na Yesu duu keŋ boroboro banɔŋ a kpaa niaa bui banɔŋ, ka ba ha bi u doluŋ jin. Ba siaa ha bi suro.

Yesu vaare nyanyal tinŋaa Genzaret lɛ

Mat. 14.34-36

⁵³ Ŋii nɛ ba chol a ku yi taŋ kubala baa yire Genzaret a lii liiŋ daboro-la lɛ an kaa vɔɔ liiŋ niŋ. ⁵⁴ Ba lii didɛɛ, di niaa jima ari Yesu nɛ. ⁵⁵ Ba mu duure ba tinŋeeŋ kala a paa nyanyal tinŋaa ari ba bɔsunuŋ a kaa mu lee-na kala ba si nia di Yesu hɛ. ⁵⁶ Lee-na kala Yesu si mua,

ta-balaa koo ta-biisiṅ koo bagisiṅ, niaa yie paa ba nyanyal tiṅṅaa kaa juu yɔsuṅ tuɔṅ a sulu duu leṅ ba digi u gəriṅ niipiniṅ ɛ. Di ba nɛ dige, ba yie duori nɛ.

7

Farisii tiṅṅaa ari Wia teniṅ kerichiba bul ba nyimmaba woṅbiṅ tonuṅ wiaa

Mat. 15.1-9

¹ Ɔii nɛ chɛɛ kubala nialiṅ ba sii yirɛ Farisii tiṅṅaa ari Wia teniṅ kerichiba dɔṅsuṅ si lii Jerusalem kɔ, ba kala sii gire kɔ Yesu teeṅ. ² Ba kɔ di Yesu haritooroo dɔṅsuṅ hɔnɔ didii kiaa aṅ bi liiṅ sɔmɔ. Ba si u ɳii ṅaa disiṅ nɛ. ³ Farisii tiṅṅaa ari Juu tiṅṅaa kala, ba bi kuṅ-kala ka dii, see di ba sɔṅ liiṅ, ari ba naabalimaba si dageba ɳii. ⁴ Di ba nɛ yɔɔ kiaa lii yɔbɔ ma kaa kɔ, ba bi dii, see di ba sɔṅ liiṅ. Ba kisinniṅ yuga. Ba keṅ woṅbii dɔṅ nɛ ba sii tiisi ba nyunyualusuṅ ari ba gbaṅsiṅ ari ba hɔɔṅ pupoyee kala maa.

⁵ Ɔii nɛ ba ku piɛsɛ Yesu a bul, “Bɛɛ nɛ tii ṅ haritooroo chichei la naabalimaba kisinniṅ ɛ? Bɛɛ nɛ tii ba bi liiṅ sɔmɔ aṅ didii kiaa?” ⁶ Ɔii nɛ u miira bula piba a bul, “Ma ṅaa kaṅfugi timma nɛ. Wialiṅ kala Azaaya fa sii bul, Wia Diṅ-zɔṅ-la doluṅ ɛ a tigema ɛ ṅaa wutitii nɛ. Ba ṅmuṅsɛ Wia teniṅ tuɔṅ ari u bul di Wia si, ‘Niaa deeṅba keṅ niṅ nɛ a pipimi zile, ka ba tuɔṅ liimi.

⁷ Ba yie chuɔlemi pei nɛ aa dage nuhuobiine weniṅ aṅ bul di Wia nɛ bula.’

⁸ Nuhuobiine weniŋ ne maa to aŋ via Wia niinŋ wiaa.”

⁹ U bira si, “Ma keŋ wu-jimiŋ a via Wia weniŋ aŋ tuto ma naabalimaba woŋbiinŋ. Ma síi ŋaa ŋii, ma kiaa simaa? ¹⁰ Moosis fa ŋmuŋsa a bul ari Wia si di ŋ fá ŋ nyimma ari ŋ naaŋ, a bira ŋmuŋse di nuu ne sii a bul wu-bomuŋ a tige u nyimma koo u naaŋ le, di ba kpu tiina.

¹¹ Moosis fa ŋmuŋse ŋii ne. Ama ma-na si di nuu ne keŋ kuŋ a mage duu joŋo pe u nyimma koo u naaŋ le, tiina mu a bula piba, ku-la u fa si jaŋ joŋo peba le ŋaa kuŋ ne baa yire ‘Koobaŋ’. U bubuonŋ ne: Wia ne tiuu. Ŋii wiaa u bi jaŋ joŋo piba.” ¹² Ŋii ne Yesu bira bula piba a bul, “Ma bira bi sei di nuu ŋaa wii-kala pe u nyimma ari u naaŋ le. ¹³ Ma yie ŋaa ŋii a via Wia niinŋ wiaa aŋ tuto ma naabalimaba woŋbiinŋ a bira joŋoo dage ma haŋbiisinŋ maa. Wu-yiriba-la yuga ne ma síi ŋaa.”

Kialiŋ si keŋ disinninŋ

Mat. 15.10-20

¹⁴ Ŋii ne Yesu bira yire niaa ba ko. Ba si ko, u bula piba a bul, “Má kala jegili a nii woruŋ.

¹⁵ Kuŋ-kala síi tuu ŋ tuonŋ bi disinninŋ kenε. Ama wialiŋ si he ŋ tuonŋ a kuu lii, ba ne keŋ disinninŋ. [¹⁶ Digilaa tiŋŋaa, má wuoli ma digilaa a nii.”]

¹⁷ U si bul ŋii deε, u mu juu dia aŋ leŋ nialiŋ. Ŋii ne u haritooro ku piesu namagala bubuonŋ. ¹⁸ Ŋii ne u piesεba, “Ma ha bi wu-jimiŋ kenεε? Ma bi jinŋ ari nuu ne dii kuŋ, u bi jaŋ wuo ŋaa u keŋ disinninŋ? ¹⁹ Ŋ ne dii kuŋ ŋii, u bi ŋ tuonŋ ka tuu see ŋ luoruŋ, a bira to ŋ yaraa lii.” (U dageba ŋii ari kudiilee kisinŋ bira

tuu.) ²⁰ Ɔii ne u bul, “Wialij kala si he η tuuŋ a kuu lii, ba ne keŋ disinniŋ. ²¹ Ɔ tuuŋ le ne η yie biine wu-buŋŋoo ŋaaniŋ a ŋiŋaa ba-choruŋ ari ha-choruŋ wu-ŋaalaa, a gigaa niaa kiaa, a bira kpukpu niaa, a chiche niaa haalaa, ²² a bira cho η keŋ niaa kiaa lilaa, a ŋiŋaa wu-buŋ-na kala, a ŋmuŋmoo niaa puo, a ŋaa wialij kala si bi maga di η ŋaa. Ɔ yaraa ma bibieri niaa le. Ɔ yie chichei niaa yiriŋ maa, a bibigisi η titia le, a ŋaa ni-yaari. ²³ Wu-buŋŋoo deenba kala yie lii η tuuŋ ne a keŋ disinniŋ.”

²⁴ Ɔii ne Yesu sii a lii dime a mu Taya ari Saaduŋ tinteenŋ a mu juu faa dia kubala le a bi che di nuu-kala jiŋ u wiaa, ka ba via aŋ jiŋ.

Siiria tinŋaa haala ŋaa yarida

Mat. 15.21-28

²⁵⁻²⁶ Haal kubala ne he dime. U ŋaa nuhuoru ne a lii Foniisia taŋ-la si he Siiria tinteenŋ le. U yiikoro ŋaa Giriik. Jiŋ-buŋ ne fa keŋ u tolo. Ɔii ne u nii Yesu wiaa a sii ko a tuu tel u naasiŋ le a sulu duu kiri jiŋ-buŋ-la u bie le. ²⁷ Yesu piesu, “Ɔ ne keŋ haŋbiisiŋ, η jaŋ joŋ ba kudiilee a pi va-biisiŋ? Ai, η laa sipaanŋ ŋaa kudiilee pi η haŋbiisiŋ ne di ba dii. Ba ne die aŋ ka, η saa joŋo pi vahiŋ.” ²⁸ Haal-la si, “Wutitii ne, mi Tiina. Ɔ bi jaŋ joŋ haŋbiisiŋ kudiilee a pi vahiŋ. Ama haŋbiisi-la sii dii kialij, kialij si tel tinteenŋ ne, vahi-la ma jaŋ paa dii.” ²⁹ Ɔii ne Yesu bula pi haal-la a bul, “A tinŋ η si bul wiŋŋ deenŋ wiaa, jiŋ-buŋ-la lii η tolo le ne. Mu dia.” ³⁰ Haal-la viiri. U mua di u bile pina. Jiŋ-buŋ-la liiu le.

Yesu vaare tanjij

³¹ Ŋii nɛ Yesu miira lii Taya tinteenj ɛ a mu to Saadɔŋ ari tasiŋ fii tinteenj a mu yi Galilii muga. ³² Ŋii nɛ di tanjij hɛ dimɛ. Ba kɛnu kaa kɔ a sul Yesu duu joŋ u nisiŋ daŋu ɛ. ³³ Yesu kɛnu kaa lii niaa tuɔŋ. Ba duŋduŋa balia hoŋ. Ŋii nɛ u joŋ u neniee a kaa mu tuu u digilaa ɛ a tu nanɗuɔruŋ hɛ u nenɗelimiŋ ɛ, ³⁴ aŋ beŋ wia nyuŋ aŋ faasa wiesi fir aŋ bul baal-la ɛ, “Ɛfata.” Ɛfata bubuɔŋ nɛ: Kaa suri. ³⁵ Baal-la digilaa suri. U nenɗelimiŋ ma birime. U bubul wiaa woruŋ. ³⁶ Ŋii nɛ Yesu bula pi nialiŋ ari siifesiŋ di ba sí wiinɗ deenɗ bula pi nuu-kala. Ŋii titia u sisi di ba sí wii-la bula pi niaa, ŋii titia nɛ ba ma fiɛɛ sii a bul wii-la gaara bal. ³⁷ Nialiŋ kala si nii wii-la, ba hiriki a bul, “Wii-na kala nɛ u ŋiŋaa woruŋ. U paala ŋaa tanjij digilaa suri nɛ u ninii wiaa a bubul wiaa.”

8

Yesu pi niaa bui banɛɛ kudiilee

Mat. 15.32-39

¹ Ni-daŋ bira ku hilimi bua kubala ɛ. Tapulii kubala, ba bira bi kudiilee kɛnɛ di ba dii. Ŋii nɛ Yesu yirɛ u haritooroo a bula piba, ² “Mi beŋ niaa deenɗa, nennige kɛŋmi nɛ. Ba hɛ mi teenɗ tapulaa batori nɛ ŋla, ba bi kudiilee na di ba dii. ³ Di ba nɛ bi kuŋ-kala die, ka di mi bul di ba viiri, ba jaŋ mu yiegi woŋbiinɗ ɛ. Ba doŋsuŋ ma lii di-bolii nɛ.” ⁴ Ŋii nɛ u haritooroo piɛsu, “Ɛɛ nɛ ŋ jaŋ ŋaa a na kudiilee di niaa deenɗa kala dii giriŋ deenɗ tuɔŋ?” ⁵ U piɛseba, “Boroboroba baŋmɛ nɛ hɛ dimɛ?” Ba si, “Kiaa balipɛ nɛ.”

⁶ Ɔii ne u ɲaa nialɲ tuu hoŋ tiŋteen. Ka u joŋ boroboroba-la balipe a lolle Wia, aŋ kaa choŋe choŋe, a pi u haritooro di ba laa kpa nialɲ. Ba laa kpaaba. ⁷ Di ba keŋ cheŋfili-biisiŋ ma mua. U joŋba maa a chuole Wia aŋ ɲaa u haritooro laa kpa nialɲ. ⁸ Nuu-kala dii a voŋe. Ka ba paa ku-kaŋ-biisiŋ a su siŋsiŋ balipe. ⁹ Nialɲ fa si dii kialɲ, ba yi bui banese. ¹⁰ Ɔii ne u taba aŋ keŋ u haritooro ba mu juu liiŋ daboro a mu Dalimanuuta tiŋteen.

*Farisii tiŋɲaa ka che di Yesu dage u doluŋ
Mat. 16.1-4*

¹¹ Ɔii ne Farisii tiŋɲaa doŋsuŋ sii ko aa che di ba magise Yesu a ku keŋ wiaa lilere a bul, “Ɔ si keŋ doluŋ, ɲaa wu-magil di la na a jiŋ ari ɲ dol-la lii Wia ne.” ¹² Yesu tuoŋ chei. U faasa wiesi. Ɔii ne u piɛɛba, “Ma lɛɛɛ niaa deɲba, beɛ ne tii ma yie chiche di mi dage mi doluŋ? Wutitii, mi bulaa pima, mi bi jaŋ ɲaa wu-magil kala di ma lɛɛɛ niaa deɲba na.” ¹³ Ɔii ne u leŋba aŋ miira juu liiŋ daboro a duoro chol muga cholo.

Yesu bul wiaa a mu tige Farisii tiŋɲaa ari Herod le.

Mat. 16.5-12

¹⁴ Yesu ari u haritooro si duoro chol muga cholo ɲii, u haritooro liisi ari ba yu ba kudiilee ta, aŋ ka boroboro kubala, u he liiŋ daboro le. ¹⁵ Ɔii ne Yesu bul ari siifiɛsiŋ di ba po ba titia le ari Farisii tiŋɲaa ari Herod le. U di ba nage si-buruŋ ne. Di ɲ joŋo he kuŋ-kala le, u yie puore ne. ¹⁶ U si bul ɲii, ba hoŋo vuvuure a bul, “La bi boroboro kene, ɲii ne tii u bul ɲii.”

17 Yesu jɪŋ ba sɪi vuure wii-la a piɛɛba, “Bɛɛ nɛ tii ma hɔnɔ vuure a bul, ‘La bi boroboro kenɛ?’ Ma ha bi wu-jimiŋ kenɛɛ? Ɛɛ nɛ ma tuɔŋ dol ŋii? 18 Ma kenɛ siaa nɛ, ba bi naa? Ma kenɛ digilaa nɛ, ba bi nii? Ma bi wii-la liisee? 19 Mi jɔŋ boroboroba banɔŋ a chɔɔ kpaa baalaa bui banɔŋ. Ma si paa ku-kaanaa, siŋsiŋ baŋmɛɛ nɛ ma paa su?” Ba si, “Siŋsiŋ fii ari balia.” 20 U bira piɛɛba, “Mi si jɔŋ boroboroba balipe a chɔɔ kpaa niaa bui banɛɛ, ma si paa ku-kaanaa, siŋsiŋ baŋmɛɛ nɛ ma paa su?” Ba si siŋsiŋ balipe nɛ. 21 Ŋii nɛ u piɛɛba, “Ma saa ha bi wu-jimiŋ kenɛɛ?”

Yesu vaare nyulima Betisaada lɛ

22 Yesu ari u haritooro bira ku yi taŋ kubala baa yirɛ Betisaada. Ŋii nɛ niaa dɔŋsuŋ sii a kenɛ nyuluŋ kubala a kaa kɔ a sul Yesu duu jɔŋ u nisiŋ a digu. 23 U kenɛ nyuluŋ-la nisiŋ lɛ a lɛru lii taŋ-la tuɔŋ a tu naŋtuɔruŋ hɛ u siaa lɛ a jɔŋ u nisaa daŋu lɛ aŋ piɛsu di uu na leriŋ nɛɛ? 24 U beŋ leriŋ aŋ bul, “Mii na niaa nɛ, ama ba nage tiisiŋ nɛ aa gɔlle.” 25 Ŋii nɛ Yesu miira kenɛ u nisaa daŋ u siaa lɛ. Baal-la faasa chaare siaa woruŋ a na kuŋ-kuŋ-kala woruŋ. U siaa bira nina. 26 Ŋii nɛ Yesu bula pu duu bira sɪi taŋ-la tuɔŋ juu, duu mu u jaŋ.

Piita si di Yesu nɛ ŋaa Kirisito

Mat. 16.13-20; Luuk 9.18-21

27 Yesu ari u haritooro bira sii lee-la a mumu Sizariya Filipa tiŋteenɛ. Ba sɪi mu ŋii, Yesu piɛɛ u haritooro a bul, “Kubɛɛ nɛ niaa si di mi ŋaa?” 28 Ba si, “Dɔŋsuŋ si di ŋ ŋaa Jɔɔŋ nɛ,

Wia lii-foori-la. Dõnsuŋ ma si di ŋ ne ŋaa Ilaaja, nii-la fa síi bul wiaa, Wia Diŋ-zõŋ-la doluŋ le ne. Dõnsuŋ ma si di ŋ ne ŋaa nialin síi bul wiaa, Wia Diŋ-zõŋ-la doluŋ le dõŋo ne.” ²⁹ Ŋii ne Yesu bira piese u haritooroo maa a bul, “Ka ma maa, ma si mi ŋaa kubee ne?” Piita si, “Ŋ ne ŋaa Kirisito, nii-la Wia si liisa.” ³⁰ Piita si bul ŋii, Yesu bula piba ari siifesiŋ di ba põ di ba sí wii-la bula pi nuu-kala.

*Yesu bul ŋii u si jaŋ na heeŋ aŋ pe suu
Mat. 16.21-28; Luuk 9.22-29*

³¹ Ŋii ne Yesu didage u haritooro-la a bul, “Mi-na, Nuhuobiine Bie, mi jaŋ na heeŋ woruŋ. Kuhiasiŋ ari nialin si kpu pusuŋ pipi Wia kuhiasiŋ ari Wia teniŋ kerichiba, ba kala jaŋ viami aŋ ŋaa di ba kpumi. Di ba ne kpumi, mi jaŋ ŋaa tapulaa batori aŋ bira sii suuŋ le.” ³² U chaasa bul wiinŋ deeŋ ne piba. Ŋii ne Piita kenu kaa suusa lii, a kpiau le, a bul u teenŋ ari u sí ŋii bul, u bi woruŋ bula. ³³ Ŋii ne Yesu birime u haritooroo teenŋ aŋ kpia Piita le a bul, “Sitaani, mu dime. Wialin ŋ síi bul, nuhuobiine wonŋbiinŋ ne, Wia wonŋbiinŋ dee.”

³⁴ Ŋii ne u yire u haritooroo ari nialin kala di ba kõ a bula piba a bul, “Di nuu-kala nii che duu tomi, see duu via u titia wonŋbiinŋ aŋ joŋ u daa-gesee baase a tomi. ³⁵ Nii-la kala sii che duu laa u miisiŋ, u jaŋ via u miisiŋ ta. Ama nii-la si via u miisiŋ ta a tinŋ mi wiaa ari Wia wu-zõmõ-la wiaa, u jaŋ sene laa u miisiŋ. ³⁶ Di ŋ ne dii dunia kala aŋ bi miisiŋ kene, bee kuŋ nyuurii ne ŋ na? ³⁷ Dunia deeŋ le, bee kuŋ

ne saa η jaŋ wuo kaa yoo laa η miisiŋ? ³⁸ Ma læεε ni-boŋŋoo deenba, ma yie fifá hiisiŋ a tiŋ mi wiaa ari mi wu-bulaa læ. Ama cheε kubala mi-na Nuhuobiine Bie, mi jaŋ ko a chaane, ari mi Nyimma si chaane ηii. Mi jaŋ keŋ Wia tiŋdaaraa di la kala ko. Bua-la læ ne, nii-la si fá mi hiisiŋ, mi ma jaŋ fáu hiisiŋ.”

9

¹ ηii ne Yesu bira bula pi u haritooro-la a bul, “Wutitii ne mi bulaa pima, niaa doŋsuŋ he dime, ba bi jaŋ suu, see di ba na Wia kuorii-la china dere ari doluŋ, ka di ba-na suu.”

Yesu birima

Mat. 17.1-13; Luuk 9.28-36

² Tapulaa balidu si ku bal, Yesu keŋ Piita ari Jeems ari Joŋŋ, ba duŋduŋa, a kaa mu jil peel-bal kubala nyuŋ. Ba beŋ ba sipaaŋ a na Yesu duu birima. ³ U genniŋ kala pulle kiŋkeŋ a tutul. Geri-cheseru kala bi jaŋ wuo chese genniŋ di ba pulla nage ηii. ⁴ Ilaaja ari Moosis ku lii ba sipaaŋ a china bubul wiaa Yesu teen. ⁵ ηii ne Piita bula pi Yesu a bul, “La kuhiaŋ, u ŋaa wu-zoŋ ne ari la si he daha. Leŋ di la he læŋŋεε batori, di η keŋ doŋo, di Moosis ma keŋ doŋo, di Ilaaja ma keŋ doŋo.” ⁶ Fawulluŋ fa keŋba ne woruŋ. ηii ne tii u bul ηii. U bi jiŋ wii-la kala u si jaŋ bul.

⁷ ηii ne duoŋbiliŋbaaniŋ ku toba. Ka yiikoro kubala lii duoŋbiliŋbaaŋ-la tuoŋ a bubul, “Mi Bii-chooluŋ ne ŋla. Má jegile nii u teen.” ⁸ Ba nii yiikoro deen a miira daase. Ba bi nuu-kala na see Yesu duŋduŋa.

⁹ Ba si lii peel-la nyuŋ kuu tuu, ŋii ne Yesu bula piba a bul, “Mi bí che di ma bul wii-la ma si na, see di mi-na, Nuhuobiine Bie sii suuŋ le.” ¹⁰ Ŋii ne ba sei a keŋ wii-la ba tuoŋ aŋ pipiese doŋo, “U si jaŋ sii suuŋ le, u bubuoŋ ne bee?” ¹¹ Ŋii ne ba piесе Yesu, “Bee ne tii Wia teniŋ kerichiba bul ari Ilaaja ne jaŋ laa sipaaŋ ko, aŋ ka di Wia Bie-na ko?” ¹² U bula piba a bul, “Wutitii, Ilaaja jaŋ seŋe laa sipaaŋ ko a keŋ kuŋ-kala wasa bil. Ba saa ŋmuŋsa bil Wia teniŋ tuoŋ a mu tige Nuhuobiine Bie le duu jaŋ na heeŋ kiŋkeŋ, di ba jaŋ benu a nage ni-pe. Bee ne tii ba ŋmuŋse ŋii?” ¹³ Leele mi jaŋ bula pima ari Ilaaja paala ko ne. Ba ŋaau ŋii kala ba síi che. Ba fa ŋmuŋse ŋii ne a tigeu le Wia teniŋ tuoŋ.”

Yesu kiri jiŋ-bomuŋ bie le

Mat. 17.14-21; Luuk 9.37-43

¹⁴ Ba si ku yi haritooro ku-kaana-la di niaa yuga a hilimi dime. Ba di Wia teniŋ kerichiba keŋ wiaa lilerе. ¹⁵ Nialiŋ si na Yesu duu ko, ba guu hiriki a sii fá a mu chemu a chuolu. ¹⁶ Ŋii ne u piесеba, “Wu-bee ne ma hilimi ŋii a kaa lilerе?” ¹⁷ Nialiŋ doŋo bul, “La kuhiaŋ, mi bie ne mi kaa ko ŋ teen. Jiŋ-boŋ ne kenu. U birime taŋi. ¹⁸ U yie ku kenu u tuu tel tinteen, naŋtuofuŋfuga to u niŋ, u chichaŋ u nyilaa a teriki. La saa sul ŋ haritooro di ba kiri jiŋ-boŋ-la u le, ama ba bi wuo kiri.” ¹⁹ Ŋii ne Yesu bula piba a bul, “Ma leele niaa, ma bi yarida kene. Ee ne mi jaŋ nyalime a dieni ma teen? Má keŋ bile kaa ko mi teen.” ²⁰ Ŋii ne ba keŋ bile kaa ko u teen.

Jiŋ-bɔŋ-la si ku na Yesu, u keŋ bile teriki, u tuu tel tiŋteen a bibilimi, naŋtuɔ-fuŋfuga-la ku tɔ u niŋ. ²¹ Ŋii nɛ Yesu piɛɛ u nyimma, “Chɛ bɛɛ nɛ u suomi lɛ?” U si, “U haŋbiiriŋ kala lɛ nɛ u suomi. ²² Bua dɔŋɔ u yie joŋu a lulo nyiniŋ lɛ ari liiŋ lɛ a chichɛ duu kpoo. Ŋ-na si wuo wii-na kala ŋiŋaa, fála nennige aŋ pela lɛ.” ²³ Ŋii nɛ Yesu si di nii-la kala si ŋaa yarida, u jaŋ wuo ŋaa wii-na kala. ²⁴ Ŋii nɛ bile nyimma sii chiŋ a faasa bubuŋsi, “Mi ŋaa yarida, ama u bi yugɛ. Pemi lɛ di mi yarida yugɛ.” ²⁵ Ba si china bubul ŋii, niaa yuga a fá ku hilimi. Yesu ku na a bula pi jiŋ-bɔŋ-la ari siifesiŋ a bul, “Jiŋ-taŋi, mi nɛ bula di ŋ leŋ bile. Pupo di ŋ maachie bira suu keŋ.” ²⁶ Jiŋ-bɔŋ-la chiire aŋ kɛnu teriki a ku leŋu, ka bile nage duu suba. Nialiŋ jesiŋ kala bul di bile suba nɛ. ²⁷ Ama Yesu mu keŋ u nisiŋ lɛ u sii chiŋ. ²⁸ Ŋii nɛ Yesu ari u haritooroo juu dia. Ba luɔra piɛsu, “Bɛɛ nɛ tii la-na bi jiŋ-bɔŋ-la wuo kiri?” ²⁹ U bula piba, “Nuu-kala bi jiŋ-bɔŋ-la si nage ŋii wuo kire tita, see u chuɔlɛ Wia woruŋ.”

Yesu bira bul u suuŋ wiaa.

Mat. 17.22-23; Luuk 9.43-45

³⁰ Ŋii nɛ ba sii lii lee-la a mu to Galilii tiŋteen. Yesu bi cho di nuu-kala jiŋ lee-la u si hɛ, ³¹ bɛɛ wiaa uu dage u haritooroo nɛ ari ba jaŋ keŋ u-na, Nuhuobiine Bie a hɛ niaa nisiŋ lɛ di ba kpoo, ka duu sii suuŋ lɛ tapulaa batori chɛɛŋ a keŋ miisiŋ. ³² Ama ba fa bi jiŋ wii-la u si bula bubuɔŋ aŋ fifá fawulluŋ di ba piɛsu.

*Yesu haritooroo che di ba jii ba tuɔŋ kuhianj
Mat. 18.1-5; Luuk 9.46-48*

³³ Jii ne ba sii kɔ Kapenam. Ba si juu dia, Yesu piɛɛɛ u haritooro-la a bul, “Bɛɛ kuŋ ne ma fa kaa lilere woŋbiinj le jii?” ³⁴ Jii ne ba tɔre ba niinj, bɛɛ wiaa ba fa keŋ ba tuɔŋ kuhianj wiaa ne lilere woŋbiinj le. ³⁵ Jii ne Yesu hoŋ aŋ yire u haritooro-la fii ari balia a bula piba, “Nii-la sii che duu ŋaa ma tuɔŋ kuhianj, see duu ku ŋaa ma tuɔŋ haŋbie a timaa pi ma kala!” ³⁶ Jii ne u keŋ bii-bie a kaa ku bil ba tutuɔbaaniŋ a guoru aŋ bula piba a bul, ³⁷ “Di nuu ne keŋ bii-bie deenɔ doŋɔ woruŋ a tiŋ mi wiaa, mi ne u keŋ woruŋ jii. Nii-la ma kala si keŋmi woruŋ, mi duŋduŋa dee u keŋ woruŋ jii. Nii-la si tiŋmi ma ne u keŋ woruŋ jii.”

*Baala kiri jii-bɔŋŋɔɔ Yesu doluŋ le
Luuk 9.49-50*

³⁸ Jii ne Jɔɔŋ bula pi Yesu a bul, “La kuhianj, la na baal kubala duu kiri jii-bɔŋŋɔɔ niaa le ŋ doluŋ le. La kiru duu si jii ŋaa, bɛɛ wiaa u bi la doŋɔ ŋaa.” ³⁹ Ama Yesu bula piba a bul, “Duu nii ŋaa jii, má bira síu kiru. Di nuu ne ŋaa wu-kpuŋkpere kala mi doluŋ le, u chie bira bi jaŋ chei mi yiriŋ. ⁴⁰ Nii-la kala si bi la hariŋ lia, u ŋaa la doŋɔ ne. ⁴¹ Wutitii mi bulaa pima, nii-la kala si joŋ gbaŋa ari liinj a pima a tiŋ ma sii tomi wiaa, u jaŋ laa u time.

*Wialiŋ si jaŋ keninj he haache le
Mat. 18.6-9; Luuk 17.1-2*

⁴² Nii-la kala si na haŋbiisi-la sii tomi doŋɔ a nyisu duu ŋaa wu-bɔmuŋ, u maga di ba joŋ

nɔmuŋ a wo laale u baŋŋa le a joŋu yuo he muga tuɔŋ. Di ba ne ŋaa ŋii, u ne jaŋ kpia u si weye. ⁴³ Di ŋ nisiŋ ní che duu keninŋ he haache le, kere ta. I si jaŋ juu Wia kuorii-la tuɔŋ ari na-kuuŋ, u ne kpia ŋ si keŋ na-pilimee aŋ juu Wia nyiniŋ. Lee-la nyiŋ-la bi jaŋ dise. [⁴⁴ Lee-la naŋchuɔlaa jaŋ dii ŋ yaraa deenŋ deenŋ a bi jaŋ suu, ka nyiŋ-la ma bi jaŋ dise.] ⁴⁵ Di ŋ naaŋ ní che u keninŋ he haache le, kere ta. I si jaŋ juu Wia kuorii-la tuɔŋ ari naa-kuuŋ, u ne kpia ba si jaŋ joŋuŋ yuo he Wia nyiniŋ le ari naa-pilimee. [⁴⁶ Lee-la naŋchuɔlaa jaŋ dii ŋ yaraa deenŋ deenŋ a bi jaŋ suu, ka nyiŋ-la ma bi jaŋ dise.] ⁴⁷ Di ŋ siiŋ ní che duu keninŋ he haache le, liisa ta. I si jaŋ juu Wia kuorii-la tuɔŋ ari sii-togo, u ne kpia ba si joŋuŋ yuo he Wia nyiniŋ le ari siaa balia. ⁴⁸ Lee-la naŋchuɔlaa jaŋ dii ŋ yaraa deenŋ deenŋ a bi jaŋ suu, ka nyiŋ-la ma bi jaŋ dise. ⁴⁹ Wia jaŋ leŋ di ŋ na heeŋ aŋ-na na wu-zomuŋ. ⁵⁰ Yisiŋ sima, ama di u ne sebise, ŋ bira bi jaŋ wuo ŋaa duu siŋ. Má leŋ di ma tuɔsaa siŋ, ari yisiŋ si sima ŋii, aŋ leŋ di ma kala keŋ nii-bala.”

10

*Yesu dage niaa di ba sí ba haalaa via
Mat. 19.1-12; Luuk 16.18*

¹ Iŋii ne Yesu sii a lii dime a mu Judiya tinŋteen a chol Joɔdaŋ fuo-la. Ni-daŋ bira hilimi u teenŋ. U bira dageba ari u si yie dageba ŋii.

² Iŋii ne Farisii tinŋŋaa doŋsuŋ ma sii ko u teenŋ a chiche di ba magisu a piestu a bul, “I si

via η haala, u keη wogbiin ηee?” ³ Yesu miira pieseba, “Ee ne Moosis dagema di ma tuto?” ⁴ Ba bul, “Moosis si di baala nii che u via u haala, duu laa sipaan a ηmunse tenin a pi haalla an-na viau.” ⁵ Yesu bula piba a bul, “Ma tuon dolie, ηii ne tii Moosis ηmunse ηii pima. ⁶ Ama Wia si bugumo ηaa dunia, nialin u si ηaa, ba ηaa baal ari haal ne. ⁷ ηii ne baal-la jan leη u nyimma ari u naan dia [an ka ba di u haala mere dono le]. ⁸ Niaa deenba balia jan keη chal-bala. Ba bira bi jan ηaa niaa balia, see kubala. ⁹ Nialin saa Wia si kaa mere dono le, u bi maga di nuhuobiine kaa pore.”

¹⁰ Yesu ari u haritooro miira sii juu dia. ηii ne ba bira piesu wiin deen. ¹¹ U bula piba, “Baal-la-na kala si via u haala an bira jaa dono, u tiina ηaa haal-la juu Wia haache le ne. ¹² Di haala ma ne via u bala an ma bira mu jaa baal don, u ma ηaa baal-la juu Wia haache le ne.”

*Yesu jon nisin dan hanbiisin le
Mat. 19.13-15; Luuk 18.15-17*

¹³ Niaa sii ko Yesu teen a keη ba hanbiisin kaa ko, duu jon u nisin danba le di Wia peba le. ηii ne u haritooro-la kpiaba le. ¹⁴ Yesu si na ηii, u na baanin u haritooro-la nyun a bula piba a bul, “Ma leη di hanbiisi-la ko mi teen. Ma siba kiru. Niaa deenba yiri ne he Wia kuorii-la tuon. ¹⁵ Wutitii ne, mi bulaa pima, di η bi Wia to a nage hanbie si yie to u nyimma ari u naan ηii, η bi jan wuo juu Wia kuorii-la tuon.” ¹⁶ ηii ne u jon hanbiisi-la a noge, a jon u nisin danba le, a chuole Wia pipiba di Wia peba le.

*Baal-la si keŋ kɪa kɔ Yesu teenj
Mat. 19.16-30; Luuk 18.18-30*

¹⁷ Yesu bira sie duu veŋ woŋbiinj. Baal kubala fá ku kpirimi u sipaanj a piesu, “Mi kuhiazomun, eε ne mi jaŋ ŋaa a keŋ miisi-la si bi dεε?” ¹⁸ Yesu piesu, “Bεε ne tii ŋ yiremi kuhiazomun? Nuukala bi zɔŋ see Wia dunɔŋa. ¹⁹ Na ŋ jinj wialinj Wia si leŋe ba ŋmuŋsa bil di niaa tuto. Ba ne ŋla: Sí niaa kpu, sí ŋ doŋɔ tiina haala che, sí gaa, di ŋ ŋaa danjsia wii le, sí wiaa nyia. Sí nuukala kuŋ girima laa. Fifá ŋ nyimma ari ŋ naan.” ²⁰ Ŋii ne baal-la bula pi Yesu, “Mi kuhianj, mi to wiaa deenba kala mi hanbiirinj le ne.” ²¹ Ŋii ne Yesu nyilimi u siaa le a chou anj bula pu, “Wu-bala ne ka, ŋ ha bi ŋaa. Joŋ ŋ kɪa kala yalle a joŋ moribie-la a pi summoo anj ku tomi. Ŋ ne ŋaa ŋii, ŋ jaŋ keŋ kɪa Wia-jaŋ le.” ²² Yesu si bul ŋii, u ŋaa baal-la siaa biri, bεε wiaa u keŋ kɪa ne worun. U tuɔŋ chei, u sii viiri. ²³ Ŋii ne Yesu beŋ niaa anj miira bula pi u haritooro-la a bul, “U ŋaa wu-duo ne ari nialinj si keŋ kɪa si jaŋ wuo juu Wia kuorii-la tuɔŋ.” ²⁴ U bul ŋii, u haritooro-la hiriki. U saa miira bula piba a bul, “Mi nanɔŋsunj, u ŋaa wu-duo ne ari nialinj si keŋ kɪa si jaŋ juu Wia kuorii-la tuɔŋ. ²⁵ U bi hei ari bunɔŋŋa si jaŋ wuo to geri-heminj buɔŋ lii ari u si heye ŋii nii-la si keŋ kɪa si jaŋ wuo juu Wia kuorii-la tuɔŋ.”

²⁶ Yesu si bul ŋii, u haritooro-la faasa hiriki a pipiese doŋɔ, “U ne nage ŋii, kubεε ne saa Wia jaŋ laa ta?” ²⁷ Yesu miira beŋba anj bul, “Wii-la si jaŋ kperi nuhuobiine, u bi Wia wuo kperi.

Wia wuo wii-kala ɲaa nɛ.” ²⁸ Ɔii nɛ Piita bula pu a bul, “Na, la-na leɲ la kuɲ-kala nɛ aɲ tuto ɲ hariɲ.” ²⁹ Yesu bula pu a bul, “Wutitii nɛ, ma leɲ ma kiaa kala nɛ aɲ tutomi. Mi saa jaɲ bula pima, nii-la kala si jaɲ wuo leɲ u dia koo u naaɲbiiriɲ koo u naaɲ koo u nyimma koo u biiriɲ koo u bagisiɲ mi wiaa ari Wia wu-zomɔ-la wiaa, ³⁰ u tiina jaɲ bira na diisiɲ ari naaɲbiiriɲ ari naaɲba ari biiriɲ ari bagisiɲ naaɲsiɲ zɔɔ dunia deɲɲ lɛ. Ba ma jaɲ to u naasiɲ dudɔgisu. Di u nɛ ku suu, u ma jaɲ na miisi-la si bi dɛrɛ. ³¹ Ama kuhiasiɲ yuga si jaɲ birime haɲbiisiɲ. Haɲbiisiɲ ma yuga si jaɲ birime kuhiasiɲ.”

Yesu bira bul u suuɲ wiaa.

Mat. 20.17-19; Luuk 18.31-34

³² Yesu si bul ɲii di ba hɛ wɔɲbiiniɲ lɛ nɛ aa mu Jerusalem. Yesu laa ba sipaaɲ. U haritooroo hiriki, fawulluɲ ma keɲ nialiɲ dɔɲsuɲ sii to ba hariɲ. Ɔii nɛ Yesu keɲ u haritooroo duɲduɲa a suusa lii, a bula piba wii-la kala niaa si jaɲ ɲaa u lɛ a bul, ³³ “Má jegili mi teenɲ. Laa mu Jerusalem nɛ. Di la nɛ yi dime, ba jaɲ keɲ mi-na Nuhuobiine Bie kaa mu pi nialiɲ si kpu pusuɲ pipi Wia kuhiasiɲ ari Wia teniɲ kerichiba. Ba jaɲ dii mi sariya a bul di u maga di mi suu nɛ, aɲ keɲmi kaa mu hɛ nialiɲ si bi Juu tiɲɲaa ɲaa nisiɲ lɛ di ba kpumi. ³⁴ Ba jaɲ mɔɲmi a jaɲ tu naɲtuɔruɲ ma hemi lɛ. Ba jaɲ viiremi aɲ kpumi maa, ka di mi sii suuɲ lɛ tapulaa batori cheɲɲ.”

Jeems ari Joɔɲ sul Yesu aa che di-hɔnuɲ Wia teenɲ

Mat. 20.20-28

³⁵ Ɔii ne Jeems ari Jɔɔŋ sii. Ba fa ŋaa Zebidii biirin ne a mu Yesu teenŋ a bula pu a bul, “La kuhianŋ, laa sulunŋ di ŋ ŋaa wii ne a pila.” ³⁶ Ɔii ne Yesu piɛɛba a bul, “Wu-bɛɛ ne maa che di mi ŋaa pima?” ³⁷ Ba bul, “Ɔ si jaŋ dii Wia kuorii-la a keŋ yirinŋ a hoŋ ŋ kuori-kpasa nyunŋ, leŋ la ŋaa ŋ bubuɔŋ huhɔnnɔɔ, di doŋɔ hoŋ ŋ na-diinŋ, di doŋɔ ma hoŋ ŋ na-gua.”

³⁸ Ɔii ne Yesu bula piba a bul, “Ma bi jinŋ kula ma sii che. Ma jaŋ wuo nyalima na heɛ-la mi si jaŋ naa? Ma jaŋ wuo fo Wii-chuoɛ liinŋ ari ba si jaŋ fomi ŋii koo?” ³⁹ Ba si, “Oo, la jaŋ wuo.” Ɔii ne Yesu bula piba a bul, “Wutitii ne ma bul. Heɛ-la mi si jaŋ na, u-na ma ma jaŋ na. Ba si jaŋ fomi Wii-chuoɛ liinŋ ŋii, ba jaŋ foma ma ŋii. ⁴⁰ Ama mi na-diinŋ ari mi na-gua huhɔnnɔɔ-la, mi dee bi jaŋ tuɔɛba. Wia ne jaŋ liiseba di ba hoŋ dime.”

⁴¹ Yesu haritooroo fii-la si ka nii Jeems ari Jɔɔŋ si bul wii-la, ba na baaniŋ ba nyunŋ. ⁴² Ɔii ne Yesu yire u haritooroo kala. Ba mu u teenŋ. U bula piba a bul, “Ma jinŋ nialiŋ si ŋaa nialiŋ si bi Juu tinŋaa ŋaa kuoroo, a fa mage di ba beŋ niaa worunŋ, aŋ ka ba via aŋ hoŋ ba nyunŋ. Ba kuhiasinŋ ma keŋba dolunŋ. ⁴³ Ama u bi maga di ma ŋinŋaa ŋii. Ma tuɔŋ nii-la sii che u ŋaa ma kuhianŋ, u maga duu ne tinŋ tinŋinŋaa pipima. ⁴⁴ Ma tuɔŋ nii-la sii che u ŋaa ma tuɔŋ kuoro, u maga duu ne ŋaa ma tuɔŋ yomo. ⁴⁵ Mi-na Nuhuobiine Bie, mi bi ko di mi che niaa di ba tima pimi, mi ko di mi-na tima piba, a suu, a laa niaa miisaa yuge ta a piba ne.”

*Yesu vaare nyulima**Mat. 20.29-34; Luuk 18.35-43*

⁴⁶ Ɔii nɛ ba ku yi taŋ kubala baa yirɛ Jɛriko. Ni-daŋ ku hilimi a toba. Ba kala kuu lii dime di nyulima hɔŋ woŋbiŋ niŋ. U ŋaa sullu nɛ. U yiriŋ nɛ Batimeyas a ŋaa Timeyas bie. ⁴⁷ U nia di Yesu si lii Nazaret nɛi ko. U si nii ŋii, u faasa yirɛ a bula pu a bul, “Yesu, Devit nihiŋ, fámi nennige.” ⁴⁸ Niaa yuga a kpiau lɛ duu kɛŋ goŋ, ama u faasa yirɛ a kii ŋii a bul, “Yesu, Devit nihiŋ, fámi nennige.” ⁴⁹ Ɔii nɛ Yesu chiŋ aŋ bul di ba yiru duu ko. Ɔii nɛ ba yirɛ nyuluŋ-la a bula pu a bul, “Nyirɛ ŋ boye aŋ sii ko. Uu yiriŋ nɛ.” ⁵⁰ U si nii ŋii, u wuri u gɛri-baliŋ ta aŋ sii fula mu yi Yesu. ⁵¹ Ɔii nɛ Yesu piɛsu, “Bɛɛ kuŋ nɛ ŋ che mi ŋaa a piŋ?” Ɔii nɛ u bula pu, “Mi kuhiaŋ, leŋ di mi siaa suri di mi nina.” ⁵² Ɔii nɛ Yesu bula pu a bul, “Ɔ yarida nɛ ŋaa ŋ duori. Mumu.”

Ɔii nɛ u siaa guu suri, u tuto Yesu hariŋ.

11*Yesu juu Jerusalem**Mat. 21.1-11; Luuk 19.28-40; Jɔɔŋ 12.12-**19*

¹ Ɔii nɛ Yesu ari u haritooro-la sii mumu Jerusalem. Ba ku yi Betifagi ari Betani diiriŋ, a ku yi peel kubala baa yirɛ Oliv. ² Ɔii nɛ Yesu liise u haritooro balia a tiŋba a bula piba a bul, “Má mu taŋ-la si hɛ ma sipaŋ. Di ma nɛ mua, ma jaŋ na kaku-bie di ba vɔɔ bil. Nuukala ha buu jila. Má puri a kaa ko. ³ Di ma nɛi puru, di ba piɛsɛma a bul di bɛɛ nɛ tii maa puri,

má bul di 'la Tiina níi chε. U ne si la puro kaa kɔ. La jaŋ miira kenú kaa kɔ lεεε.' "

⁴ Ba to woŋbiin bibal di ba voo kaku-bie a kii dia kubala boinini. Ba mu di ba puri. ⁵ Ba síi puri kaku-bie-la, di niaa doŋsuŋ chin dime a piεεba, "Bεε ne tii maa puri kaku-bie-la?" ⁶ Ŋii ne ba bul wialin kala Yesu si si di ba bul. Ba si bul ŋii, ba leŋ ba puro mu. ⁷ Ba keŋ kaku-bie-la kaa mu pi Yesu a wuri ba genniŋ a daŋ kaku-bie-la nyuŋ. Yesu jila hoŋ. ⁸ Doŋsuŋ ma joŋ ba genniŋ a jere woŋbiin le. Doŋsuŋ ma kerii pipaariŋ a ma kaa lii jere woŋbiin le duu viveŋ. ⁹ Niaa doŋsuŋ he u sipaang. Doŋsuŋ maa to u hariŋ. Ba kala faasaa ŋaa goŋ a bubul, "Tabarikala! Wia jaŋ pe baala deen síi kɔ la Tiina Wia doluŋ le. ¹⁰ La naabalima Devit kuorii-la sii kɔ. Wia jaŋ pe u le duu kɔ. Má leŋ di la denne Wia."

¹¹ Ŋii ne Yesu mu Jerusalem a mu juu Wia-dia a beŋ kialin kala si he dime. U bene dere di taŋ bire. Ŋii ne ba di u haritooro-la fii ari balia miira mu Betani a mu chua dime.

Yesu kaliba he tutogo le

Mat. 21.18-19

¹² Taŋ si pula, ba sii lii Betani a joŋ woŋbiin mumu. Losuŋ keŋ Yesu. ¹³ U na tutogo duu mu chin sipaang a keŋ pipaariŋ. U mu yi u bubuon a biine ari neneε he dime ne. U mu wula beŋ, di neneε tuo see pipaariŋ, bεε wiaa ba neniŋ ha bi yie. ¹⁴ Ŋii ne Yesu bul tia-la le a bul, "A lii jiniŋ a kaa mumu, nuu-kala bira bi jaŋ dii ŋ neneε." U haritooro nii Yesu si bul ŋii.

Yesu kiri nialij sii yalle kiaa Wia-dia le

Mat. 21.12-17; Luuk 19.45-48; Jooj 2.13-

22

¹⁵ Ɔii ne ba mu yi Jerusalem. Ba si yie, Yesu juu Wia-dia. Nialij dɔnsuŋ he dime a yiyalle kiaa, dɔnsuŋ ma yuyɔɔ kiaa. Yesu kiriba kala ta ba lii. Baalaa ma he dime a yiyere moribiee. Yesu ŋmoo ba teebulba lo. Baalaa dɔnsuŋ ma yalle kokosuŋ. U ŋmoo ba ma kpasinniŋ a lo.

¹⁶ U bi seye di nuu-kala keŋ kiaa kaa ku to Wia-dia-la tuɔŋ. ¹⁷ Ɔii ne Yesu dageba a bula piba a bul, “Ma bi liise wialij ba si ŋmuŋsa Wia teniŋ leɛ? Ba ŋmuŋsa di Wia si, u dia jaŋ ŋaa lee-la niaa si jaŋ chuchuɔle Wia, aŋ ka ma-na miira kaa birime gaari-dia.” ¹⁸ Nialij si kpu pusuŋ pipi Wia kuhiasiŋ ari Wia teniŋ kerichiba, ba kala nii wii-la u si bula. Ɔii ne baa che woŋbiŋ di ba to kpuu.

Wialij Yesu si daga, niaa yuga a jegile nii, u ŋaaba wu-kpuŋkpere. Ɔii ne tii fawulluŋ keŋ nialij si kpu pusuŋ pipi Wia kuhiasiŋ ari Wia teniŋ kerichiba. Ba chiche di ba kpuu.

¹⁹ Didaanij si yie, Yesu ari u haritooro lii taŋ-la le di ba mu piŋ.

Yesu dage tutogo-la suuŋ bubuɔŋ

Mat. 21.20-22

²⁰ Chichuɔ-fie la ba joŋ woŋbiŋ aa veŋ, a bira na tutogo-la duu kala suba a tuu keŋ u naapoloo pe. ²¹ Ɔii ne Piita liisi wii-la Yesu si bul tia-la le a bula pi Yesu a bul, “La kuhian, bee na tia-la le ŋ si kaliba he, u suba ne.” ²² Ɔii ne Yesu bula piba a bul, “Má ŋaa yarida ari Wia. ²³ Wutitii ne mi bulaa pima, di ma ne ŋaa

Wia yarida a bi tuosaa balia kene, ma jaŋ bul di peeliŋ sii mu tel muga tuoŋ. U jaŋ ŋaa a pima. ²⁴ Ŋii wiaa kialiiŋ-na kala ma si chuole Wia a susul, di ma ne keŋ yarida, ma jaŋ naba. ²⁵ Bua-na kala di ŋ ne sii chiŋ a chuchuele Wia, biina na di ma di nuu keŋ wii. Di u cho duu nage ŋii ma kala, ŋ joŋo cheu. Ŋ ne ŋaa ŋii, Wia si he Wia-jaŋ le, u ma jaŋ joŋ ŋ haacheba cheŋ. [²⁶ Ama di ŋ ne bi wiaa joŋo che ŋ doŋsuŋ tiŋŋaa, ŋ Nyimma Wia si he Wia-jaŋ le, u ma bi jaŋ joŋ ŋ haacheba cheŋ.”]

Niaa piɛɛɛ Yesu u doluŋ wiaa

Mat. 21.23-27; Luuk 20.1-8

²⁷ Ba bira ko Jerusalem a mu juu Wia-dia. Yesu sii veŋ Wia-dia tuoŋ ŋii, nialiŋ si kpu pusuŋ pipi Wia kuhiasiŋ ari Wia teniŋ kerichiba ari Juu tiŋŋaa kuhiasiŋ, ba kala sii ko u teen ²⁸ a piɛsu a bul, “Dol beɛ ne ŋ keŋ a ŋiŋaa wiaa deɛŋba? Kubɛɛ ne piŋ doluŋ ŋ ŋiŋaa ŋii?” ²⁹ Ŋii ne Yesu bula piba a bul, “Mi ma jaŋ piɛɛɛma wu-bala. Di ma ne dagemi u bubuoŋ, mi ma jaŋ dagema dol-la mi si kene bubuoŋ.” ³⁰ Ŋii ne u piɛɛɛba a bul, “Joŋo, Wia lii-foori-la doluŋ, u lii Wia teen neɛ koo u lii nuhuobiine teen neɛ? Má dagemi.”

³¹ Ba suomo keŋ wii-la lilɛɛ doŋo le aa bul, “Wu-beɛ ne laa che di la bul? Di la ne bula pu a bul di Wia teen ne u lii, u jaŋ piɛɛɛla a bul, ‘Beɛ ne saa tii ma bi wialiŋ u si bula laa dii?’

³² La saa jaŋ wuo bul u lii nuhuobiinee teen neɛ? Ai.” Fawulluŋ keŋba a tiŋ nialiŋ si chiŋ dime wiaa. Niaa bula ari Joŋo fa sene ŋaa nii-la

síi bul wiaa, Wia Diŋ-zoŋ-la doluŋ lɛ nɛ. ³³ Ŋii nɛ ba bula pi Yesu a bul, “La bi jiŋ.” Yesu ma bula piba a bul, “Tɔɔ, mi ma bi jaŋ dagema dola mi si kɛnɛ bubuoŋ.”

12

Yesu mage namaga a tige nialiŋ síi tiŋ tiŋtiŋŋaa бага ле

Mat. 21.33-46; Luuk 20.9-19

¹ Yesu bira mage namaga a piba a bul, “Baal kubala nɛ bil бага a choŋsɛ kiaa si kɛŋ nɛnɛɛ yuge a nage chichuɛŋ. Ba yiyire gireps. U saa lige бага-la gollɛ nɛ. U lu bua бага-la tuoŋ di ba chage tii-nɛnɛ-la liiŋ hihe, a saa lusuoŋ nyuoŋ dia ma a hoŋo po. U paa niaa a he u бага-la tuoŋ di ba titiŋ. Ka u mu taŋ doŋ. ² Tii-nɛnɛ-la bii, u tiŋ u dia tiŋtinnaa doŋo duu mu tiŋtinna-la teenŋ a laa tii-nɛnɛɛ kaa ko. U mu. ³ Ba kenu a ŋmobu aŋ leŋ u kɛŋ na-hilliŋ miira mu бага tiina teenŋ. ⁴ U bira miira tiŋ tiŋtinna-la doŋo. U ma bira mu. Ba kenu a ŋmobu a yage u nyuoŋ luri a jolimu. ⁵ U bira tiŋ tori, u bira mu. Ba kpuu. U tiŋ niaa yuge. Ba ŋaa ŋii titia nialiŋ ma le. Ba ŋmoo doŋsuŋ aŋ kpu doŋsuŋ maa. ⁶ Nii-la si ka, u bii-chooluŋ nɛ ŋii. Ŋii hariŋ lɛ nɛ u timu. U biina u bie nɛ mua, ba jaŋ zilu. U ma bira mu. ⁷ Tiŋtinna-la si na bile, ba bula pi doŋo a bul, ‘Di бага-la tiina nɛ suba, bie deen nɛ jaŋ dii u kiaa. Má ko di la kpuu. Di la nɛ kpuu, la nɛ jaŋ miira tii u kialuŋ.’ ⁸ Ba kɛŋ bile a kpuu a joŋu yuo ta бага-la hariŋ.”

⁹ Ŋii nɛ Yesu piɛsɛba, “Eɛ nɛ бага-la tiina jaŋ ŋaa? U jaŋ ko a kpu tiŋtinna-la kala,

aŋ joŋ baga-la a pi ni-tania.” ¹⁰ Ŋii ne Yesu piɛɛ nialin si nii namaga-la, “Ma bi Wia teŋ-la karimaa a mu yi lee-la ba si bul ŋlaa?

‘Tiebii-la dii-saaraa si via,
u ne miira ku ŋaa tiebii-duoŋ ba si joŋo bil dia geŋtine.

¹¹ La Tiina Wia tiŋtiŋŋaa ne ŋii.

U ŋaala wu-kpuŋkpere ne.’ ”

¹² Yesu si bul ŋii, Juu tiŋŋaa kuhiasin chiche di ba kenu kaa mu to dia, beɛ wiaa ba jima ari u mage namaga-la a tigeɛba le ne. Ama ba fá nialin si he dime. Ŋii ne tii ba leŋu aŋ viiri.

Ba piɛɛ Yesu laŋpoo wiaa

Mat. 22.15-22; Luuk 20.20-26

¹³ Ba miira mu aŋ tiŋ Farisii tiŋŋaa doŋsuŋ ari Herod haritooro doŋsuŋ di ba bira mu Yesu teŋ a magisu a bere kenu. ¹⁴ Ba ko u teŋ a bula pu a bul, “La kuhian, la jima di ŋ keŋ wutitii ne. Ŋ sipaaŋ tuo nuu le. Ŋ bi ni-bal sí ka fá. Ŋŋ dage Wia woŋbii-titii ne. U ŋaa woŋbiin ne di la tiŋ laŋpoo a pi Rom tiŋteŋ kuori-balin ba sí yire Siiza koo? Dageɛ. ¹⁵ La time pu koo la sí pa?” Yesu jima ne di ba fugoo bul ne, ŋii ne u piɛɛba a bul, “Beɛ ne tii maa magisemi? Má keŋ moribii-biin kaa ko di mi bee na.” ¹⁶ Ba keŋ doŋo kaa ko. Ŋii ne u piɛɛba, “Kubeɛ nyuŋ ne he dime? Kubeɛ yirin ma ne ba tuuro he moribii-la le?” Ŋii ne ba bul di Siiza yirin ne. ¹⁷ U bula piba a bul, “Toɔ, má joŋ Rom tiŋteŋ kuori-bal-la kiaa pu aŋ joŋ Wia ma kiaa pu.” Yesu si bul ŋii, ba niirin kala maa. Ba leŋu aŋ viiri.

*Ba piessε Yesu a tige nialij si suba le
Mat. 22.23-33; Luuk 20.27-40*

¹⁸ Ɔii ne nialij dɔɔsuŋ ba sii yire Sadusii tinŋaa, ba ko u teenj. Sadusii tinŋaa yie si di nuu ne suba, u bira bi sii. Ba piessu wiaa a bul, ¹⁹ “La kuhianj, Moosis dagela Wia teninj tuɔŋ ari baala ne jaa haala, di haal-la ari baal-la ne bi bii lula, aŋ ka di baal-la suu, u maga di u ŋaana joŋ haal-la jaa ne. Di u lul biirinj pi u maala-la si suba, biiri-la jaŋ chiŋ u nyuŋ le. ²⁰ Naanjiirinj balipe ne fa he dime. Ba kala ŋaa baalaa ne. Ba naanji kubala, ba nyimma ma kubala. Ba kuhianj jaa haala. Ba di haal-la bi bii lula, aŋ ka u suu. ²¹ Liaminj tiina joŋ haal-la jaa. Ba duu ma bi bii lula. Ka u ma suu. Torimuŋ tiina ma joŋ haal-la jaa. U ma ŋii titia ne. ²² Naanjiiri-la balipe kala ne jaa haal-la. U bi lula. Ɔii hariŋ le ne haal-la ma titia suu. ²³ Tapulii-la niaa si jaŋ sii suuŋ le, baalaa deenba balipe tuɔŋ, kubεε ne jaŋ tii haal-la? Ba kala balipe ne jaau.”

²⁴ Ɔii ne Yesu bula piba a bul, “Ma bi Wia teninj jinj. Ma ma bi Wia doluŋ jinj. Ɔii ne tii ma yeŋŋi. ²⁵ Tapulii-la niaa si jaŋ sii suuŋ le, baalaa bira bi jaŋ jaa haalaa, haalaa ma bira bi jaŋ jaa balaba. Ba kala jaŋ nage Wia tinɔdaaraa si he Wia-jaŋ le.” ²⁶ Ɔii ne Yesu bula piba a bul, “Na ma piessemi nialij si jaŋ sii suuŋ le wiaa. Ma bi karime wialij Moosis si bula Wia teninj tuɔŋ, lee-la u fa si bul wiaa a tige tiibie sii dii nyininj leε? Wia ne bula pu duu ne ŋaa Abiraham Wia ari Aizik Wia ari Jekɔb Wia. (Bua-la le u si bul ŋii di Abiraham ari Aizik ari Jekɔb fa suba ne.) ²⁷ Wiaa deenba u si bula, ba

bubuɔsaa ne di Abiraham ari Aizik ari Jakob bira sii suuŋ le ne a he Wia kuorii-la tuɔŋ. Wia bi jaŋ wuo ŋaa nialin si suba Wia. U ŋaa niweyee Wia ne. Ma bi wii-kala jin.”

Yesu dage Wia wiaa tuɔŋ ku-balin

Mat. 22.34-40; Luuk 10.25-28

²⁸ Wia tenin kerichiba doŋɔ nia ba si keŋ wii-la lilerɛ. U ko ba teen. U si na di Yesu chaare wiaa siaa woruŋ, u piesu a bul, “Wialin Wia si dage niaa baa to, kubɛɛ ne ŋaa ba tuɔŋ wu-balin?” ²⁹ U bula piba a bul, “Ba bula pi Iziral niaa a bul, ‘Iziral niaa, má jegile nii mi teen. La Tiina Wia duŋduŋa ne he dime. ³⁰ In keŋ in tuɔŋ kala ari in tuɔbiinaa kala ari in wii-wii-kala a cho in Tiina Wia.’ Ba tuɔŋ ku-balin ne in. ³¹ Wu-liamin ma ne ŋla: ‘Cho in doŋɔ tiina ari in si cho in titia in.’ Wialin Wia si bula, wii-kala tuo a kii wiaa deenba baliamin.” ³² In ne Wia tenin kerichi-la bula pu a bul, “La kuhian, wutitii ne in bul in. Wia duŋduŋa ne he dime, kuŋ-kala bira tuo see Wia duŋduŋa. ³³ In si jaŋ keŋ in tuɔŋ kala ari in tuɔbiinaa kala ari in wii-wii-kala a cho Wia, a cho in doŋɔ tiina ari in si cho in titia in, u ne kpia in si jon pusun kpu a nyiga pi Wia, koo in si jon kiaa doŋsuŋ a bile pi Wia.” ³⁴ Yesu na di baal-la keŋ wu-jimin. In ne u bula pu a bul, “Ma di Wia kuorii-la bi bol.” U si bul in derɛ, nuu-kala bira bi nyu-duon kenɛ duu piesu wii-kala.

Yesu dage niaa a tige Kirisito, nii-la Wia si liisa le

Mat. 22.41-46; Luuk 20.41-44

³⁵ Yesu bira dage niaa Wia-dia tuon a piɛɛba, “Ɛɛ nɛ Wia teniŋ kerichiba jaŋ wuo bul ari Kirisito, nii-la Wia si liisa, jaŋ ŋaa Devit nihi duŋduŋ nɛ? ³⁶ Wia Diŋ-zon-la nɛ fa dage Devit duu bul wiaa a tiɛ Kirisito ɛ. Ŋla nɛ u bul, ‘La Tiina Wia bula pi mi Tiina duu hon u semɛ, ni-duon di-honun, see duu yuo dii u diŋdonɔɔ kala dɛɛ.’

³⁷ Devit titia yire nia deen u Tiina. Ɛɛ nɛ saa u jaŋ wuo ŋaa u nihi duŋduŋ?” Yesu sii bul wiaa, niaa yuga a jegile nii u teen ari tuotonun.

Yesu dage niaa di ba keŋ ba titia worun Wia kerichiba ɛ

Mat. 23.1-36; Luuk 20.45-47

³⁸ Yesu bira dageba a bul, “Má keŋ ma titia worun Wia teniŋ kerichiba ɛ. Ba yie gugolle yobo ɛ ari ba geri-dudosun aa che di niaa jujonba jirima a chuchuleba. ³⁹ Ba yie chiche ni-balaa di-honun Wii-chule diisun ɛ. Di ba nɛ yireba di ba ku dii kiaa, ba cho di ba hon ni-balaa di-honoo maa. ⁴⁰ Ba yie fugo chule Wia didieni a keŋ yo-haalaa kiaa laa didii. Bua-la ɛ Wia si jaŋ dii ba sariya, ba nɛ jaŋ na heen a kii ba donsun tinŋaa kala.”

Yo-haal joŋ u moribiin kala a pi Wia

Luuk 21.1-4

⁴¹ Yesu mu hon lee-la niaa si joŋ ba moribiee bil a pipi Wia a nina nii ba sii he. Nialin si keŋ kiaa, ba faasa hihe moribiee. ⁴² Ŋii nɛ yo-haal kubala ma ko. U ŋaa summu nɛ a mu joŋ amiisunba balia a ma he. Kobu nɛ nii. ⁴³ Ŋii nɛ Yesu yire u haritooro a bula

piba a bul, “Wutitii ne mi bulaa pima, yo-haala deen moribii-bie-la u si joŋo he, u ne kii nialin moribie-la kala. ⁴⁴ Nialin kala si joŋ moribiee a pi Wia, ba liisa aŋ ka ne. Aŋ ka u-na joŋ u summu moribiin kala a he, ku-la kala u si kene ne nii.”

13

Yesu bul nii ba si jaŋ nmoo Wia-dia lo.

Mat. 24.1-2; Luuk 21.5-6

¹ Yesu si lii Wia-dia ku lii, nii ne u haritooroo doŋo bula pu a bul, “Mi kuhian, na tiebie-la ba si kaa saa dia-la, ba zomɔ kinkeŋ, jaŋ-la ma kala zoŋ.” ² Nii ne Yesu bula pu a bul, “Ŋ na ja-balin deen? Ba jaŋ nmoo jaŋ-la kala lo. Ba bi jaŋ leŋ di tiebii-bala ma ka daŋ u doŋo le.”

Hee-la si jaŋ ko

Mat. 24.3-14; Luuk 21.7-19

³ Ba mu jil peel kubala baa yire Oliv, a hoŋ u nyuŋ, a bee nina ja-bal-la. Piita ari Jeems ari Joŋ ari Aŋduru luora piesu, ⁴ “Bua bee le ne wiaa deenba jaŋ naa? Bee kiaa ne la jaŋ na, ka wiaa deenba-na naa?” ⁵ Nii ne Yesu bula piba a bul, “Má keŋ ma titia woruŋ di nuu-kala sí ma nyisu. ⁶ Niaa jaŋ yuge a ko a joŋ mi yirin he ari ba ne naa Kirisito, a nyise niaa yuge. ⁷ Ma jaŋ nii ari laalin he daha a he di-boluŋ maa. Di ma ne ku nii nii, ma sí leŋe di ma boye joŋ. Wiaa deenba kala jaŋ naa bal, ama dunia diderin ha dee nii. ⁸ Tinteen doŋo niaa jaŋ sii a mu a yuo tinteen doŋo niaa. Taŋ kuoro ari u niaa jaŋ sii giri a mu yuo kuoro doŋo ari u

niaa. Tinteen jaŋ zigili leree yuge. Losuŋ ma jaŋ juu. Heeŋ di-suomuŋ ne ŋla. ⁹ Ama má keŋ ma titia woruŋ. Ba jaŋ keŋma kaa mu nialin si yie hilime vuvuure wiaa teen di ba dii ma sariya. Ba jaŋ ŋmooma Wii-chuoŋe diisiŋ le. Ma ma jaŋ chiŋ kuoroo ari taŋ kuhiasiŋ sipaaŋ a tiŋ mi wiaa a dii mi dajsia. ¹⁰ Ba jaŋ laa sipaaŋ bul Wia wu-zoŋŋo a pi niaa leriŋ kala aŋ ka di wiaa deenba-na ŋaa. ¹¹ Di ba ne keŋma kaa mu di ba dii ma sariya, ma sí leŋe di ma boisiŋ joŋ wialiŋ ma si jaŋ bul le a laa ma titia. Bua-la le Wia jaŋ joŋ wu-jimiŋ a he ma nyuŋ le. Wii-la kala si ko ma nyuŋ, má bul. Ma dee bi jaŋ bul, Wia Diŋ-zoŋ-la ne jaŋ joŋo he ma nyuŋ le.

¹² Naanbiiriŋ jaŋ keŋ doŋo a kaa mu pa di ba kpu. Nyimmaba ma jaŋ ŋaa ŋii ba biiriŋ le. Biiriŋ ma jaŋ ŋaa ŋii a ma kese ba nyimmaba ari ba naanba, a ma kaa mu pa di ba kpu.

¹³ Nuu-kala jaŋ berema a tiŋ mi wiaa. Ama nuu-kala si nyalime a mu dere, Wia jaŋ laau ta.

Yesu bul wiaa a tige ku-loru-la le si jaŋ he dime

Mat. 24.15-28; Luuk 21.20-24

¹⁴ Ma jaŋ na di ba joŋ ku-loruŋ a bil lee-la u si bi maga u he. Kua deen jaŋ ŋaa wu-boŋŋo. U jaŋ chei Wia yiriŋ. (Ma si jaŋ karime wiaa deenba, ma jaŋ jin ba bubuosa.) Di ma na ŋii, má leŋ di nialiŋ si he Judiya le, di ba fá jil peelee nyuŋ a faa. ¹⁵ Di nuu-kala he lusuŋ nyuŋ a nii wiaa deenba, di u ne ku tuu, duu sí u dia juu a chiche u paa u kiaa. ¹⁶ Di nuu ne he бага le a

nii wiaa deenba, duu sí miira mu dia a chiche duu joŋ u gerin.

¹⁷ Nialin si keŋ luoroo ari nialin si noŋe biirin, oi, ba jaŋ na heeŋ yuge. ¹⁸ Maa sul Wia di wiin deen sí yibiinin ŋaa. ¹⁹ Wia si ŋaa dunia a ku lii jinin, nuu-kala ha bi heeŋ deen na a nage ŋii, nuu bira bi jaŋ na heeŋ ŋii a kaa mu wuu. ²⁰ Di Wia fa bi tapulia-la kere ta, ni-bala ma fa bi jaŋ ka. Ama nialin Wia si liisa di baa tou, ba wiaa ne tii u keru tapulia-la ta.

²¹ Di nuu-kala ne bula pin di ŋ beŋ daha a na Kirisito-la, koo di ŋ beŋ dime a nau, síu yarida ŋaa. ²² Niaa doŋsuŋ jaŋ sii fugo bul di ba ne ŋaa Kirisito, nii-la Wia si liisa. Doŋsuŋ ma jaŋ sii fugo bul di ba ŋaa nialin síi bul wiaa, Wia Diŋ-zoŋ-la doluŋ le ne. Ba jaŋ ŋaa wu-magilaa ari wu-kpuŋkperisin a chiche di ba nyise nialin Wia si liisa di baa tou. ²³ Wiaa deenba kala mi laa sipaŋ bula pima, ka di bua-la-na yi. Má keŋ ma titia woruŋ.”

Yesu bula pi niaa duu jaŋ miira ko

Mat. 24.29-31; Luuk 21.25-28

²⁴ Ŋii ne Yesu bira bula piba a bul, “Tapulia-la heeŋ deen si kiele, taŋ jaŋ biri di taŋ ne pula maa. Chene ma bira bi jaŋ poŋe. ²⁵ Cheŋwulaa jaŋ lii wia nyuŋ ku tuu a titel. Ba jaŋ kiri wia nyuŋ kialin kala si keŋ doluŋ di ba lii ba leree. ²⁶ Ŋii le ne ma jaŋ na mi-na Nuhuobiine Bie, di mi to duoŋbilingbaanaa tuoŋ ku tuu. Mi jaŋ keŋ doluŋ yuge a chaane. ²⁷ Ŋii le ne mi jaŋ tin Wia tin daaraa di ba mu dunia seme-na kala a keŋ nialin kala Wia si liisa di baa tou a hilimi.

Yesu bul tutogo wiaa

Mat. 24.32-35; Luuk 21.24-33

²⁸ Di ma na sojaamin duu kuu tose, ma jima ari lijbaŋa yie ne. ²⁹ Namaga deen le ma jaŋ gunne wiaa. Di ma na wiaa deenba kala di baa ŋaa, ma jiŋ di mi-na Nuhuobiine Bie kpaga ne. ³⁰ Wutitii mi bulaa pima, ma leele niaa deenba si he ma miisiŋ deen le bi jaŋ suu, ka wiaa deenba ŋaa bal. ³¹ Wia nyuŋ ari tiŋteen kala jaŋ dere, ama wialiŋ mi si bula bi jaŋ lel.

Nuu-kala bi jaŋ jiŋ chee-la wiaa deenba si jaŋ ŋaa

Mat. 24.36-44

³² Ama nuu-kala bi jaŋ jiŋ chee-la wiaa deenba si jaŋ ŋaa. Wia tiŋdaaraa si he Wia-jaŋ ma paala bi jaŋ jiŋ. Mi-na Wia Bie ma bi jaŋ jiŋ, see mi Nyimma duŋduŋa. ³³ Má keŋ ma titia woruŋ a po, bee wiaa ma bi wialiŋ si jaŋ ŋaa chee-la jiŋ. ³⁴ U nage baala si sie aa che u ven woŋbiŋ ne. Di u lii dia le, u jaŋ dage u tiŋtinnaa ba tiŋtiŋŋaa aŋ bula pi nii-la sí beŋ u dia maa duu po woruŋ duu miira ko.

³⁵ Má saa po woruŋ, bee wiaa ma bi jiŋ chee-la dia-la tiina si jaŋ ko, di didaaniŋ nee, di tita-siesee nee, di siipuura nee, koo chichuŋ nee, ma bi jiŋ. ³⁶ Má bibeŋ a po woruŋ, di ŋii dee, u jaŋ guu ko di ma piŋ doŋ. ³⁷ Wii-la mi si bulaa pima, u ne mi bulaa pi nuu-kala, má po woruŋ.”

14

Niaa ka che ba kpu Yesu

Mat. 26.1-5; Luuk 22.1-2; Joŋ 11.45-53

¹ Tapulaa balia ne ka duu yi ba che-bal-la: Diisiŋ kieliŋ gbiele-la. Tapulii-la ne ba yie dii boroboro si bi si-buruŋ keŋe. Ŋii ne nialiŋ si kpu pusun pipi Wia ari Wia teniŋ kerichiba, baa che wonbiin di ba luora keŋ Yesu a kpu. ² Ba bula di ba síu keŋ ba che-bal-la cheeŋ, di ba ne ŋaa ŋii, niaa jaŋ ŋaa taawei.

Haala joŋ nuun a bisa he Yesu nyun le

Mat. 26.6-13; Joŋ 12.1-8

³ U mu Betani a hoŋ Saamŋ dia le a didii kiaa. Saamŋ fa ŋaa gbege ne aŋ ku duori. Uu dii kiaa di haal kubala ku juu a keŋ tulaali ari loŋ. U suora sima, u yalliŋ ma heyɛ. U keŋ loŋ-la suri a liise nuu-la a bisa he Yesu nyun le. ⁴ Ka nialiŋ doŋsuŋ hoŋo gugurime a pipiese doŋo a bul, “Bee ne tii haala deen keŋ nuu-la a kaa chei ŋla? ⁵ Di ba ne fa yaara joŋ nuu-la a yalle, u fa jaŋ kii siidi bui balia di ba fa joŋo pi summoo.” Ba sii tutuuse haal-la. ⁶ Ŋii ne Yesu bula piba a bul, “Má leŋ haal-la. Bee ne tii ma wiwalimu? Wu-zŋ ne u ŋaami le. ⁷ Ma di summoo jaŋ he dime bua-na kala le. Bua-na kala le ne ma chiche ma ŋaa wu-zomun a pi summo-la, ma jaŋ wuo ŋaa, ama la di ma bi jaŋ he dime deen deen. ⁸ Haal-la ŋaa kukeri ne. U ŋaa wii-la kala u si jaŋ wuo ŋaa ne. U tise mi yaraa di ba hugi ne, ka mi ha bi suba. ⁹ Wutitii ne mi bulaa pima, dunia seme-na kala ba si jaŋ wuo mu a bul Wia wu-zomŋ-la, ba jaŋ liisi haala deen ma wiaa a bul.”

Judas seye ari u jaŋ joŋ Yesu yalla piba

Mat. 26.14-16; Luuk 22.3-6

¹⁰ Ɔii nɛ Judas Isikarɔt sii. U ɣaa Yesu haritooro-la fii ari balia dɔŋɔ nɛ. U sii mumu nialɩŋ si kpu pusun pipi Wia kuhiasɩŋ teenj duu keŋ Yesu yalla piba.

¹¹ Ba si nii ɣii, ba tuɔŋ tɔrɛ. Ba bul ba jaŋ joŋ moribiee pu. A chiŋ bua-la lɛ u suomo chiche wonɣbii-la u si jaŋ to a keŋ Yesu yalla piba.

Yesu ari u haritooro dii diisɩŋ kielɩŋ gbiele kudiilee

Mat. 26.17-25; Luuk 22.7-14, 21-23; Joŋ 13.21-30

¹² Ba che-bal-la tapul-bunɣun ba si yie dii boroboro-la si bi si-burun kɛnɛ aŋ kpu piese-la ba si yie kaa ɣaa gbiele-la kudiilee, Yesu haritooro-la sii a piesu, “Nii nɛ ɣ cho di la mu ɣaa diisɩŋ kielɩŋ gbiele-la kudiilee di ɣ ku dii?”

¹³ Ɔii nɛ u tiŋ u haritooro balia a bula piba a bul, “Má mu juu taŋ-la tuɔŋ. Di ma nɛ mua, ma jaŋ cheŋ baal kubala duu chuŋ nyuvie ari liiŋ. Má to u hariŋ. ¹⁴ Dia-na kala u si jua, má to juu bula pi dia-la tiina a bul, ‘La kuhianj si, la piesɩŋ di nii lɛ nɛ nuhuora dia hɛ di ba di u haritooro juu a hɔnɔ dii diisɩŋ kielɩŋ gbiele kudiilee?’ ¹⁵ U jaŋ dagema dii-bal kubala. U ɣaa lusun nyun dia nɛ. Ba wasu kala. Lee-la nɛ ma jaŋ ɣaa kudiile-la.” ¹⁶ Ɔii nɛ u haritooro-la sii lii a mu taŋ tuɔŋ a na wialɩŋ kala Yesu si bula piba di ba ɣaa wutitii a ɣaa diisɩŋ kielɩŋ gbiele-la kudiilee ba dii.

¹⁷ Wia si jua, Yesu ari u haritooro ku juu a hɔŋ a didii kialɩŋ. ¹⁸ Ba sí dii kiasa ɣii, ɣii nɛ Yesu bula piba a bul, “Wutitii, mi bulaa pima, ma niaa deenba sí dii kialɩŋ, ma dɔŋɔ jaŋ joŋmi

yalle. La duu ne pe doŋo a didii kiaa leele.”
¹⁹ Ba si nii wii-la, ba tuɔŋ chei. Ba kala pipiese kuŋ kuŋ. Doŋo yie piese, “Mi nee?”
²⁰ Yesu bula piba a bul, “Ma fii ari balia deenba tuɔŋ kubala ne, la kala ne chala keŋ boroboro tutuu gbaŋa-la tuɔŋ.
²¹ Mi-na, Nuhuobiine Bie, mi jaŋ suu ari ba si ŋmuŋse ŋii a tigemi le. Ama nii-la si joŋ mi-na Nuhuobiine Bie yalle, aa, u jaŋ na heeŋ yuge. Ba fa si buu lula, u ne kpia.”

Kudiile-la Yesu si si di ba dii a liliisi u wiaa
Mat. 26.26-30; Luuk 22.14-20; 1 Kor. 11.23-25

²² Ba si hoŋo didii kiaa, ŋii ne Yesu sii a joŋ boroboro a lolle Wia aŋ kaa choŋe choŋe, a joŋo pi u haritooro, a bula piba a bul, “Má laa. Mi yaraa namia ne ŋii.”
²³ Ŋii ne u bira joŋ nyunyuala maa ari siniŋ a lolle Wia aŋ joŋo piba. Ba kala nyua nyunyual-bala-la tuɔŋ.
²⁴ Ŋii ne Yesu bula piba, “Mi chaliŋ ne ŋii. Chaliŋ deen wiaa ne tii Wia ta niŋ ma teen. Mi chaliŋ jaŋ jaase ni-keŋe wiaa, di Wia joŋ ba haacheba cheba.
²⁵ Wutitii ne mi bulaa pima, mi bira bi jaŋ ko di mi nyua siniŋ deen, see tapulii-la mi si jaŋ ko ne, mi jaŋ nyua si-faliŋ Wia kuorii-la tuɔŋ.”

Yesu bula pi Piita ari u jaŋ bul u buu jin
Mat. 26.31-35; Luuk 22.31-34; Joŋ 13.36-38

²⁶ Ŋii ne ba yii Wii-chuoŋe yiiliŋ a dere aŋ sii lii a mu peel kubala baa yire Oliv.
²⁷ Ŋii ne Yesu bula piba a bul, “Ma kala jaŋ fá viiri. Ba ŋmuŋse Wia teniŋ tuɔŋ di Wia jaŋ kpu pie-daara, aŋ ka piesee fá pise. Ba si ŋmuŋse ŋii

Wia teŋ-la, wii-la jaŋ ŋaa. Ma kala jaŋ fá mi teeŋ aŋ leŋmi. ²⁸ Wia jaŋ chise mi suuŋ le. U ne chise mi, mi jaŋ laa ma sipaaŋ a mu Galilii.” ²⁹ Ŋii ne Piita bula pi Yesu a bul, “Di ba kala fá maa aŋ leŋiŋ, mi-na bi jaŋ miire ŋ hariŋ.” ³⁰ Ŋii ne Yesu bula pu a bul, “Wutitii ne, jiniŋ titaniŋ deeŋ, ŋ-na Piita, ŋ jaŋ bul naansiŋ butori ari ŋ bimi jiŋ, ka di ji-bele-na yel naansiŋ bulia.” ³¹ Ŋii ne Piita bul ari siifesiŋ a bul, “La diŋ paala susu maa, mi bi jaŋ bul ari mi biŋ jiŋ.” Ku-kaanaa ma kala bul ŋii.

*Yesu chuole Wia Getisemani le
Mat. 26.36-46; Luuk 22.39-46*

³² Ŋii ne ba mu juu lee kubala baa yire Getisemani. Yesu bula pi u haritoooro di ba hoŋ daha, ka u mu chuole Wia aŋ ko. ³³ U keŋ Piita ari Jeems ari Joŋŋ a kaa mu dime. Yesu tuŋŋ kala chei. U tuŋŋ bi pina. ³⁴ U bula pi u haritoooro a bul, “Mi tuŋŋ kala ne cheye a mage di mi suu. Má hoŋo po daha.” ³⁵ Ba hoŋ. Ka u suusa mu sipaaŋ mua a tuu kpirimi tiŋteŋŋ a sul Wia a bul duu ne keŋ woŋbiŋŋ, duu sí lege di wii-la juu-u le ³⁶ a bira bul, “Mi Nyimma, ŋ jaŋ wuo ŋaa wii-kala. Liise hee-la sii kómi le. Ama mi-na ŋla tuŋŋŋŋ le dee, ŋ-na tuŋŋŋŋ le ne.”

³⁷ U chuola dere aŋ sii ko u haritoooro teŋŋ di ba piŋ doŋ. Ŋii ne u piése Piita a bul, “Ŋ pina nee? Ŋ bi doŋ muapilii ma wuo beree a diene yi hawa kubalaa? ³⁸ Má chuole Wia a pupo di Sitaani sí wuo nyisema. Ma tuŋŋ le ma cho di ma ŋaa wu-zoŋŋo, aŋ ka ma bi doluŋ keŋe.”

39 U bira mu a chuɔɛ Wia a bira bul ηii titia.
 40 U miira kɔ di ba bira piη doη, bɛɛ wiaa doη
 kɛηba nɛ woruη. Ba bi jiη ba si jaη bul wii-la
 kala a pu. 41 U miira mu torimuη aη ku piɛɛba,
 “Ma ha pinaa wiesi nɛɛ? Má sii, bua-la yie nɛ.
 Ba jaη kɛη mi-na, Nuhuobiine Bie a pi haache
 diiree. 42 Má sii, la mu. Nii-la si jaη joηmi yalle
 ka kɔ nɛ.”

Ba kɛη Yesu

Mat. 26.47-56; Luuk 22.47-53; Jɔɔη 18.3-12

43 Yesu ha bi wiaa bula dɛɛɛ, di Judas níi
 kɔ ηii. U fa ηaa Yesu haritooro-la fii ari balia
 doηɔ nɛ. Niaa yuge a tuto u hariη. Doηsuη
 kori tokobiee ari taηguloo. Nialiη si kpu pusuη
 pipi Wia kuhiasiη ari Wia teniη kerichiba ari
 ba taη kuhiasiη nɛ tiηba, ba kɔ. 44 Zɛηbɛ tiina-
 la fa pi nialiη magil nɛ a bul, “Nii-la mi si mu
 guori, u nɛ ηii. Má kɛnu.” 45 Judas si yi lee-la
 Yesu si hɛ, u mu u teeη tegi tegi aη bul, “La
 kuhiaη!” aη guoru. 46 Ba kala guriku a kɛnu.
 47 Ka niaa china bibɛη. Ba tuɔη doηɔ liise u
 tokobiη, a ta nuu digiliη keri. Nii-la fa ηaa
 nialiη si kpu pusuη pipi Wia kuhiaη dia-yoη nɛ.
 48 Ŋii nɛ Yesu piɛɛba a bul, “Mi ηaa gaaru nɛɛ?
 Ma si kori tokobiee ari taηguloo a kuko di ma
 kɛηmii? 49 Na, tapulii-na kala la di ma nɛ yie
 hɛ Wia-dia lɛ, mi dage Wia wiaa a pipima. Aη
 ka ma bi walima di ma kɛηmi dime. Ama wialiη
 kala ba si ηmuηsa Wia teniη tuɔη a tigemi lɛ,
 ba kala jaη ηaa.” 50 Ŋii nɛ u haritooro kala
 viau aη fá.

⁵¹ Ka bapuoosi kubala baage geri-boso a tuto Yesu hariŋ a mumu. Baa walime di ba kenu. ⁵² Ama u wuri geri-boso-la a ta aŋ keŋ yaribiree a fá viiri.

Ba keŋ Yesu kaa mu nialin si kpu pusun pipi Wia kuhian dia

Mat. 26.57-68; Luuk 22.54-55, 63-71; Joŋŋ 18.13-14, 19-24

⁵³ Ba saa keŋ Yesu a kaa mu nialin si kpu pusun pipi Wia kuhian teen. Ba ko dime di nialin si kpu pusun pipi Wia kuhian ari ba Wii-chuoŋe hian ari Wia tenin kerichiba kala hilime. ⁵⁴ Ba kenu mumu ŋii, ka Piita daa tuto ba hariŋ a mu juu nialin si kpu pusun pipi Wia kuhian kaala. U jua di nialin sii po kaala-la hono wiwieni nyinin. U mu peba le.

⁵⁵ Ŋii ne nialin si kpu pusun pipi Wia kuhian ari nialin kala si yie hilime vuvure wiaa chiche di ba na Yesu si ŋaa wii-la chei di ba kpuu a che che wii ka. ⁵⁶ Niaa yuga a nyia wiaa pu. Ama ba bul nii-lieŋ ne, ba bi nii-bala bula. ⁵⁷ Ŋii ne niaa doŋsun sii chin a nyia wiaa pupu a bul, ⁵⁸ “La nia ari Yesu si u jaŋ ŋmoo Wia-dia-la niaa si saa a lo aŋ bira wuo saa u doŋo tapulaa batori cheŋ, di niaa dee bi jaŋ saa dia-la-na.” ⁵⁹ Ama ba wialin kala bi kubala ŋaa. ⁶⁰ Ŋii ne nialin si kpu pusun pipi Wia kuhian sii lii chin nialin tutuobaanin a piese Yesu a bul, “Ŋ bi nia niaa deŋba si bul wialin a tigeŋ lee? Ŋ-na bi wii kene ŋ jaŋ bul?” ⁶¹ Ŋii ne Yesu toŋe u niin. U bi wii-kala bula. Ŋii ne baal-la bira piesu, “Ŋ ne ŋaa Kirisito, nii-la Wia si liisa? Ŋ ne Wia Biee?” ⁶² Ŋii ne Yesu

bul, “Mi-na nε. Ma jaŋ na mi-na Nuhuobiine Bie di mi hɔŋ Wia sεmε, ni-duoŋ di-hɔnuŋ, a to duoŋbilingbaanaa tuɔŋ a kuu tuu.” ⁶³ U bul ηii, baal-la keŋ u genniŋ kaa kieεe aŋ bul, “U bi maga di la bira che daŋsiaba. ⁶⁴ Ma kala bi nia u si chei Wia yiriŋ ηii? Bεε nε ma biine?” ηii nε nialiŋ kala bul di u cheye nε, u maga di ba kpuu nε. ⁶⁵ Doŋsuŋ ma sii a tu naŋtuɔruŋ a hε u siaa lε aŋ vɔɔ u siaa tɔ a ηmobu aŋ bula pu duu dage nii-la si ηmobu. ηii nε ka ba kenu kaa mu pi laali-yuoroo. Ba falle u chaŋkraŋŋaa lε.

Piita bula ari u bi Yesu jiŋ

Mat. 26.69-75; Luuk 22.56-62; Joɔŋ 18.15-18, 25-27

⁶⁶ Piita si hɔŋ kaala-la lε, ηii nε nialiŋ si kpu pusuŋ pipi Wia kuhiaŋ dia tiŋtinni-tolo kubala ku lii ⁶⁷ a na Piita duu hɔno wiwieni nyiniŋ. U benu woruŋ aŋ bula pu a bul, “η ma faa to Yesu hariŋ nε, baal-la si lii Nazaret.” ⁶⁸ ηii nε Piita nyia wiaa a bul, “Mi bi Yesu jiŋ. Mi bi wii-la η si paala bubul jiŋ,” aŋ sii lii chiŋ zawura tuɔŋ. ⁶⁹ Piita si chiŋ dime, ηii nε tiŋtinni-tolo doŋɔ bira nau a bula pi nialiŋ si china kpagu a bul, “Baala deeŋ ma ηaa Yesu haritooro-la doŋɔ nε.” ⁷⁰ Piita bira nyia wiaa a bul duu dee. Muasuaa nialiŋ si chiŋ dime ma bula pu a bul, “Wutitii nε, η ma ηaa ba doŋɔ nε, η lii Galilii nε.” ⁷¹ ηii nε Piita ηmieεe a bul, “Mi bi baala deeŋ jiŋ.” ⁷² U si bul ηii dεrε di ji-bele yelee liamiŋ lε. Piita liisi wii-la Yesu si bula pu ari u

jaŋ nyia wiaa a pu naaŋsiin butori, ka di ji-bele-na yel naaŋsiin bulia. U saa keŋ nyuŋ gure a yiyel.

15

Ba keŋ Yesu kaa mu Paalit teenŋ

Mat. 27.1-2, 11-14; Luuk 23.1-5; Jɔɔŋ 18.28-38

¹ Ɔii ne taŋ-pul. Nialin si kpu pusun pipi Wia kuhiasin ari ba taŋ kuhiasin ari Wia tenin kerichiba ari nialin kala si yie hilimi aa vuure wiaa, ba kala ku hilimi a vuure. Ba keŋ Yesu a vɔbu a kenu kaa mu Paalit teenŋ. ² Ɔii ne Paalit piese Yesu a bul, “Ɔ ne ŋaa Juu tinŋaa kuoro, koo?” Yesu bula pu a bul, “Oo, mi ne.” ³ Ɔii ne nialin si kpu pusun pipi Wia kuhiasin bul wiaa yuge Yesu si ŋaa chei, ka u bi wii bula. ⁴ Ɔii ne Paalit bira piese Yesu a bul, “Ɔ bi wii keŋe ŋ si jaŋ bula pibaa? Bee na wiaa si mage ŋii ba bul di ŋ cheye.” ⁵ Yesu bira bi u niin suro. Wii-la kperi Paalit.

Ba seye ari ba jaŋ kpu Yesu

Mat. 27.15-26; Luuk 23.13-25; Jɔɔŋ 18.39-19.16

⁶ Ba gbieli-bal-la ne yie-na kala Paalit yie liise nialin ba si kaa to dia doŋɔ ne a ta, nii-la niaa si sula laa ta. ⁷ Di nialin doŋsun ma fa he sarika le. Ba fa ŋaa taawei ne a kpu niaa. Ba keŋba kaa mu to dia. Ba doŋɔ yirin ne Barabas.

⁸ Ɔii ne niaa yuge a gire mu Paalit teenŋ a bul duu ŋaa ŋii u si venee ŋaa piba. ⁹⁻¹⁰ Paalit jima ari nialin si kpu pusun pipi Wia kuhiasin yaraa

bieri ne, nii ne tii ba keŋ Yesu a ko u teen. Nii ne u piese nialin a bul, “Ma cho di mi liise Juu tinŋaa kuoru-la ne a pima?” ¹¹ Nii ne nialin si kpu pusuŋ pipi Wia kuhiasin nyise niaa he di ba sei di ba liise Barabas a ta aŋ leŋ Yesu. ¹² Nii ne Paalit bira piese nialin a bul, “Aŋ ka baal-la ma sii yire Juu tinŋaa kuoro, bee ne ma si mi kenu kaa ŋaa?” ¹³ Nii ne ba kala faasa kpia a bul, “Leŋ di ba kenu kaa kpaasa mere daa-gesee nyuŋ.” ¹⁴ Nii ne Paalit pieseba a bul, “Wu-boŋ bee ne u ŋaa?” Nii ne ba faasa kpia a kii buŋbuŋ-la a bul, “Leŋ di ba kenu kpaasa mere daa-gesee nyuŋ.” ¹⁵ Paalit che duu ŋaa di nialin tuoŋ tɔre. U liise Barabas aŋ leŋ ba viire Yesu aŋ bul ba kenu kaa mu kpaasa mere daa-gesee nyuŋ.

Laali-yuoroo moŋ Yesu

Mat. 27.27-31; Joŋ 19.2-3

¹⁶ Nii ne laali-yuoroo kenu kaa lii ba kuoribalin dia kaala tuoŋ a yire ba laali-yuoroo doŋsuŋ kala. Ba kala ku hilimi. ¹⁷ Nii ne ba joŋ geri-fiaŋ a laalu a che soosuŋ a kaa sua nyuŋ-chuulo a nage kuoro nyuŋ-chuulo a joŋo chuu. ¹⁸ Ba saa tuu kpirimi u sipaŋ a zilu a bul, “Juu tinŋaa kuoro, laa chuoluŋ.” ¹⁹ Ba joŋ sekeliŋ a viire u nyuŋ le, a tu nanɗuoruŋ ma a heu le a tuu kpirimi a zilu. ²⁰ Ba si momu le a dere, ba wuri geri-fiaŋ-la aŋ paa u titia genniŋ a laalu, a kenu kaa lii wonbiin di ba kenu kaa mu kpaase daa-gesee nyuŋ.

Ba kpaase Yesu daa-gese nyuŋ

Mat. 27.32-44; Luuk 23.26-43; Joŋ 19.17-27

²¹ Ba si ku lii nii di ba cheŋ baal kubala baa yire Saamŋ. U jaŋ yiriŋ ne Siriini. U ne fa ŋaa Alekizaŋda ari Rufas nyimma. U lii baga a jujuu taŋ-la tuŋ. Uu ko nii, ba kenu a fugu u joŋ daa-gese-la a baase. ²² Ba keŋ Yesu kaa mu lee kubala, baa yire Goligota. Yiri-la bubuŋ ne nyu-kunƙogulo. ²³ Ba si yi dime, ba joŋ siniŋ a guoli tii-keliŋ kubala baa yire meɛ le a joŋo pu duu nyua. U via. ²⁴⁻²⁵ Di wia mage ji-loluŋ, ba kenu kpaase a mere daa-la nyuŋ. ŋii ne ba toŋse Yesu genniŋ wiaa di ba kpaa, a jiŋ geri beɛ ne nuu-kala jaŋ laa. ²⁶ Ba si si Yesu ŋaa wialiŋ chei, ba ŋmuŋsa mere daa-gese-la le a bul, “Ju u tiŋŋaa kuoro ne ŋla.”

²⁷ Gaaraa balia ma ne ba kpaase a pe Yesu le. Doŋo he Yesu na-diiŋ, doŋo ma he u na-gua. [²⁸ Ba fa ŋmuŋsa bil Wia teniŋ tuŋ a bul di ba jaŋ kenu kaa pe haache diiree le. Leele wiaa deenba kala sene ŋaa.] ²⁹ Ba si kpaasu mere daa-gese-la nyuŋ nii, nialiŋ si to dime bibal, ba tutuusu aŋ keŋ ba nyuŋ chuchugisi a bul, “Oi, ŋ ne ŋaa nii-la si si ŋ jaŋ ŋmoo la Wia dia lo aŋ bira wuo saau tapulaa batori pege. ³⁰ Lii daa-la nyuŋ a laa ŋ titia ta.” ³¹ Nialiŋ si kpu pusuŋ pipi Wia kuhiasi-la ari Wia teniŋ kerichiba, ba ma sisieri Yesu le a bulaa pi doŋo, “U wuo niaa laa tita ne aŋ bi u titia wuo laa ta. ³² U si si u ne ŋaa Kirisito, Ju u tiŋŋaa kuoro, leŋ duu lii daa-la nyuŋ ku tuu di la na a laa u wiaa dii.” Nialiŋ balia ma ba si kpaasa a pe Kirisito le, ba

ma tuusu.

Yesu suba

Mat. 27.45-56; Luuk 23.44-49; Jooŋ 19.28-

30

³³ Wia ku mage nyu-gbaŋa, leriŋ kala biri lim a mu yi didaaniŋ, ka leriŋ bira pulle. ³⁴ Ŋii ne Yesu faasa yire u yiikoro le a bul, “Eloi, Eloi, lama sabakitani.” U bubuŋ ne: “Mi Tiina Wia, beε ne tii ŋ joŋmi ta?” ³⁵ Di niaa doŋsuŋ chiŋ dime a jegile nii wialiŋ u si bula. Ŋii ne ba bula pi doŋo a bul, “Na Ilaaja ne u yiyire ŋii.” ³⁶ Nialiŋ doŋo fa si chiŋ dime mu joŋ suosuo a kaa mu yuu siniŋ si nyala a joŋo tuu sekeliŋ le, a kaa mu he u niŋ le duu nyua. U si ŋaa ŋii, u bul, “Má leŋ la gberε a na ari Ilaaja jaŋ ku soru daa-la nyuŋ koo.” ³⁷ Ŋii ne Yesu faasa yire aŋ wiesi u wiesi kati. ³⁸ Patiisa ne fa he Wia-dia tuŋ. Ba kaa kerε. U kiesε balia a chiŋ nyu-gbaŋa a kiesa ku tuu. ³⁹ Ŋii ne di laali-yuoroo zolo kuhiaŋ kubala fa chiŋ Yesu sipaŋ a pou. U si na Yesu duu wiesi u wiesi kati ŋii, u bul, “Wutitii, baala deŋ sene ŋaa Wia Bii ne.”

⁴⁰ Haalaa doŋsuŋ ma fa chiŋ di-bolii a bibenu. Ba tuŋ Mεeri Magidaliŋ ari Saloomi ma fa he dime. Jeems ari Joozis naŋ ma he dime. Ba fa keŋ Jeems kaa yire bapuoŋsuŋ ne. ⁴¹ Haalaa deŋba kala faa to Yesu hariŋ ne a pipeu le Galilii le. Haala-la ma fa si to Yesu hariŋ a ko Jerusalem, ba jesii ma fa he dime.

Ba hugi Yesu

Mat. 27.57-61; Luuk 23.50-56; Jooŋ 19.38-

42

42-43 Tapulii-la di ba ḡaa siri didaaninḡ a ḡberε ba che-wiesii-la, baal kubala ma fa he dime. U yirinḡ ne Josef. U lii Arimatiya ne. U fa ḡaa nialinḡ si yie hilimi a vuvuure wiaa doḡo ne. Niaa juoḡu jirima. U ma fa ḡberε Wia kuorii-la ne duu ko. Ḳii ne didaaninḡ si yie, u keḡ nyu-duoḡ a mu Paalit teenḡ a sul Yesu ku-suunḡ. 44 Ḳii ne Paalit guu hiriki a pipiese u titia, “Yesu daḡa suba neε?” Ḳii ne u yire laali-yuoroo zolo kuhianḡ-la a piesu, “Yesu daḡa suba neε?” 45 U bul, “Oo, u suba ne.” U si nii ḡii, u pi Josef woḡbiinḡ duu mu sori Yesu ku-suunḡ a kaa ku tuu tinḡteenḡ. 46 Ḳii ne Josef mu yoḡ ḡeripe-pula a kaa beu a joḡu hugi. U kenu kaa mu hugi buḡ ba si loḡo le. U bilimi tabii-balinḡ ne a to bua-la niinḡ. 47 Meeri Magidalinḡ ari Joozis naaḡ Meeri ma he dime a na lee-la ba si joḡu hugi.

16

Yesu sii suunḡ le

Mat. 28.1-8; Luuk 24.1-12; Joḡoḡ 20.1-10

1 Ba che-wiesii-la si dere, Lahadi cheeḡ siipura, Meeri Magidalinḡ ari Jeems naaḡ Meeri ari Saloomi mu yoḡ tulaali di ba kaa mu a tise Yesu ku-suunḡ. 2 Lahadi cheeḡ chichuoḡ, wia si poḡo, ba sii mu Yesu bua-la lerinḡ. 3 Ba sii mu ḡii, ba pipiese doḡo, “Kubeε ne jaḡ wuo bilimi tabii-la ta bua-la niinḡ?” 4 Ḳii ne ba mu kpage bua-la lerinḡ di ba keḡ tabii-la suri bua-la niinḡ a bilime ta. Tabii-la fa yuga ne woruḡ. 5 Ḳii ne ba mu juu bua-la a na bapuoḡsi-bie duu hoḡ bua-la tuoḡ na-diinḡ a laale ḡeri-pula. Ba hiriki. 6 Ḳii ne u bula piba a bul, “Ma sí fawulluḡ fá. Mi

jima ari Yesu si lii Nazaret ne maa che, nii-la ba si kpaasa mere daa-la le. U tuo daha. U sie ne. Má ku na lee-la ba si jonu hugi. ⁷ Má mu a bula pi Piita ari Yesu haritooro, ari Yesu jan laa ma sipaan a mu Galilii. Di ma ne mu dime, ma jan nau dime ari u si bul nii pima.” ⁸ Ba hiriki a chichel a sii lii bua-la le a fá. Fawullun kenba, ba bi wii wuo bula pipi nuu-kala.

[⁹ Yesu sii suun le Lahadi cheen siipuraa ne. U si sie, u leje Meeri Magidalin ne laa sipaan nau, nii-la le u si kiri jin-bonon balipe ta. ¹⁰ Nii ne Meeri sii a mu bula pi Yesu haritooro wii-la si naa. U mua di ba hono yiyel. ¹¹ Nii ne u bula piba ari Yesu sii suun le a he u miisin le, di u-na nau. Ba si nii wii-la, ba bi laa dii.

¹² Nii harij baalaa balia sii lii a jon wonbiin aa mu tan dono. Ba sii mu nii, Yesu bira to wonbiin dono a ken u titia ku dageba. ¹³ Nii ne ba miira ku bula pi Yesu haritooro-la ku-kaanaa wii-la si naa. Ba bi laa dii.

¹⁴ Nii harij ne Yesu haritooro-la fii ari kubala hono didii kiaa. Baa dii di Yesu ne nii. U kpiaba le a tin ba tuon si dolie wiaa ari ba si bi laa dii ari nialin si si ba nau duu sii suun le, di ba bul wutitii ne. ¹⁵ Nii ne u bula piba a bul, “Má mu dunia seme-na kala a bul Wia wu-zom-la a pi nuu-na kala. ¹⁶ Nii-la kala si laa mi wiaa dii a len ba fou Wii-chuole liin, Wia jan laau ta, ama nii-la si bi mi wiaa laa dii, Wia jan jon cheerin pu chee-la u si jan dii dunia niaa kala sariya.

¹⁷ Wu-magilaa deenba ne ma jan wuo na a jin nialin si laa mi wiaa dii. Ba ne nla: Ba jan wuo kikiri jin-bonon mi dolun le. Ba jan wuo bubul

yiikori-yiriba. ¹⁸ Ba jaŋ wuo kukori diŋŋaa, a nyua daalusuŋ sii kpu niaa, ka u bi jaŋ ŋaaba wii-kala. Ba jaŋ wuo joŋ ba nisaa a daŋ nyanyal tiŋŋaa ɛ di ba duori.”

¹⁹ La Tiina Yesu si bul wialiiŋ dɛɛ, Wia joŋu a kaa mu Wia-jaŋ, u hoŋ Wia sɛmɛ, ni-duoŋ di-hoŋuŋ.

²⁰ ŋii nɛ u haritooroo sii lii a mu lee-na kala a bubul Wia wiaa. La Tiina Wia pɛba ɛ ba mu a ŋiŋaa wu-magilaa, di nialiiŋ jiŋ wialiiŋ ba sii bul ŋaa wutitii nɛ. Ami.]

**Yesu Kiristito Wu-Zongɔɔ (Ghana)
Sisaala-Tumulung NT Ghana**

copyright © 2014 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: (Sisaala, Tumulung)

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2020-11-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 22 Sep 2022 from source
files dated 13 Jun 2022
b3eb8618-120f-5a96-8c1c-1dbc16914330